

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління

Кафедра національної економіки та публічного управління

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

Управління публічним сектором
економіки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Публічне управління та адміністрування

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: **«Інструментарій публічного управління соціально –
економічною сферою в умовах невизначеності»**

здобувача **Романенко Євгенії Олександрівни**

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор

Ємельяненко Лариса Михайлівна

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: доктор наук з державного управління, доцент
Карпенко Олександр Валентинович

Київ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

Факультет економіки та управління
Кафедра національної економіки та публічного управління

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Публічне управління та адміністрування

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

28 Публічне управління та
адміністрування

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

Г.О. Сабадош

(підпис)

_____ 2022 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

О.В. Карпенко

(підпис)

_____ 2022 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти Романенко Євгенії Олександрівні

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи
на тему:

«Інструментарій публічного управління соціально-економічною сферою
в умовах невизначеності»

Тему затверджено наказом ректора Університету від " _____ " _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах: Міністерства економіки України, Державної служби статистики України

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретико-методичні основи дослідження публічного управління соціально-економічною сферою в умовах невизначеності (назва розділу)
-----------------	---

Розділ 2	Національні особливості функціонування та результативність публічного управління соціально-економічною сферою України
-----------------	--

(назва розділу)

Розділ 3	Напрями оновлення інструментарію публічного управління соціально-економічною сферою України в умовах невизначеності
-----------------	--

(назва розділу)

Об'єкт дослідження:	<i>публічне управління соціально-економічною сферою</i>
Предмет дослідження:	<i>інструментарій публічного управління соціально-економічною сферою</i>
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	<i>дослідження теоретико-методологічних засад та обґрунтування стратегічних підходів до публічного управління соціально-економічною сферою в умовах невизначеності ю сферою в умовах невизначеності</i>

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	З'ясувати сутнісні характеристики та структурні елементи соціально-економічної сфери. Дослідити наукові підходи до трактування невизначеності, з'ясувати її характерні риси, джерела, аспекти, типи, види та чинники для виявлення причинно-наслідкового зв'язку між основними елементами соціально-економічної сфери. Розглянути концепції, моделі та визначити інструменти публічного управління соціально-економічною сферою з урахуванням світової практики. Методичні підходи до оцінювання функціонування соціально-економічної сфери та індикативна база дослідження перспектив її розвитку в умовах невизначеності.
У розділі 2	Проаналізувати стан та функціонування соціально-економічної сфери України за її складовими. Розглянути інституційне забезпечення та важелі регулювання соціально-економічної сфери в системі публічного управління. Здійснити оцінювання результативності регулюючого впливу інструментарію публічного управління на соціально-економічну сферу.
У розділі 3	Визначити соціально-економічні наслідки коронакризи, впливу військового конфлікту та глобальні ризики породження невизначеності у соціально-економічній сфері. Обґрунтувати перспективи впровадження форсайту як інструменту публічного управління соціально-економічним розвитком в умовах невизначеності. Запропонувати комплекс заходів протидії соціально-економічним викликам та пріоритети оновлення інструментарію публічного управління.

**Завдання підготував
науковий керівник**

Л.М. Ємельяненко

«01» липня 2022 р.

**Завдання одержав
здобувач**

Є.О. Романенко

«01» липня 2022 р.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 74 сторінок, 10 таблиць, 11 рисунків, список використаних джерел з 50 найменувань, додатки

«Інструментарій публічного управління соціально – економічною сферою в умовах невизначеності»

(назва кваліфікаційної магістерської роботи)

Об'єктом дослідження є публічне управління соціально – економічною сферою.

Предметом дослідження є інструментарій публічного управління соціально – економічною сферою.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – дослідження теоретико – методологічних засад та обґрунтування стратегічних підходів до публічного управління соціально – економічною сферою в умовах невизначеності.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- з'ясувати сутнісні характеристики, структурні елементи соціально – економічної сфери та наукові підходи до трактування невизначеності, її риси, джерела, аспекти, види та чинники для виявлення причинно–наслідкового зв'язку між основними елементами соціально – економічної сфери;
- розглянути моделі та інструменти публічного управління соціально – економічною сферою в системі публічного управління;
- визначити методичні підходи та проаналізувати особливості функціонування соціально – економічної сфери України, встановити індикативну базу дослідження перспектив її розвитку в умовах невизначеності;
- дослідити інституційне забезпечення та інструменти публічного управління соціально – економічною сферою з позицій результативності регулюючого впливу;
- обґрунтувати стратегічні підходи та напрями оновлення інструментарію публічного управління соціально – економічною сферою України для подолання наслідків та ризиків породження невизначеності в контексті впливу коронакризи, військового конфлікту та глобальних викликів.

Практичне значення отриманих результатів. Обґрунтовано та доведено важливість впровадження форсайту як інструменту публічного управління соціально – економічним розвитком в умовах невизначеності за причинно-наслідковим механізмом збалансування важелів регулювання відносин в соціально – економічній сфері на основі врахування компонент розробленого СВОТ-аналізу, результати якого доцільно впроваджувати в практичну діяльність органів публічної влади.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2022.

Рік захисту роботи 2022.

Ключові слова: *соціально – економічна сфера, невизначеність, публічне управління, інструменти, інституційне забезпечення, стратегічні підходи.*

ВІДГУК
про кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету економіки та управління
освітньої програми «Управління публічним сектором економіки»
Романенко Євгенії Олександрівни

на тему: **“Інструментарій публічного управління соціально-економічною сферою в умовах невизначеності”**

Актуальність теми: Відсутність можливості реалізації програм соціально-економічного розвитку та функціонування адекватних механізмів публічного управління в сучасних турбулентних умовах невизначеності, зумовлених глобальними викликами, поширенням пандемічних загроз, ескалацією військового конфлікту призвели до деформації багатьох соціально-економічних інститутів та інструментів їх регулюючого впливу, тоді як власне сама соціально-економічна сфера поступово втратила здатність до збалансованого функціонування та спроможність відповідати на важливі запити з боку суспільства. З огляду на вищезазначені об'єктивні обставини, тема роботи є актуальною.

Позитивні риси кваліфікаційної роботи: побудова роботи в цілому є логічною, що збалансовано поєднує об'єкт, предмет, мету, завдання; оригінальність авторської ідеї, нетрадиційний та творчий підхід до виконання завдань дозволили автору роботи проаналізувати реальний стан та специфіку функціонування соціально-економічної сфери України на основі визначення складових її інституційного забезпечення та важелів регулюючого впливу в системі публічного управління, що дозволило обґрунтувати напрями оновлення інструментарію управлінського впливу в умовах невизначеності.

Наявність самостійних розробок автора: Структурно в роботі представлено широкий спектр результатів досліджень. В 1-му розділі висвітлено: сутність та складові соціально-економічної сфери; наукові підходи до трактування категорії «невизначеності»; моделі та інструменти публічного управління з урахуванням світової практики; методичні підходи до оцінювання функціонування соціально-економічної сфери та індикативна база дослідження перспектив її розвитку в умовах невизначеності. В 2-му розділі – проаналізовано показники стану та динаміки соціально-економічної сфери України за її складовими, представлено інституційне забезпечення та здійснено оцінювання результативності регулюючого впливу інструментарію публічного управління на соціально-економічну сферу. В 3-му розділі – визначено наслідки коронокризи, впливу військового конфлікту та глобальні ризики породження невизначеності у соціально-економічній сфері; обґрунтовано доцільність впровадження форсайту як інструменту публічного управління, запропоновано рекомендації протидії соціально-економічним викликам сьогодення в умовах невизначеності.

Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Теоретичні узагальнення є обґрунтованими, оскільки вони спираються на бібліографічний аналіз наукових поглядів. Практичні рекомендації щодо оновлення інструментарію публічного управління соціально-економічною сферою України в умовах невизначеності аргументовані на основі адаптації індикативної бази статистичного аналізу та експертизи рівня дієвості інституційного забезпечення.

Наявність недоліків: В роботі основні поняття здебільшого визначені, але не завжди наявні критичні зіставлення та узагальнення різних поглядів, авторська наукова позиція не завжди проголошена; проведений аналіз відповідає в цілому вирішенню поставлених завдань, дозволяє провести необхідну діагностику досліджуваної проблеми, використовується адекватний інструментарій, але констатовано окремі недоліки в опрацюванні отриманих результатів, некоректності висновків у представленому аналізі; присутні несуттєві зауваження до оформлення використаних джерел.

Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи Є.О. Романенко відповідає темі дослідження, індивідуальному завданню та поставленим вимогам. Авторка роботи проявила інтерес до проблематики дослідження, сумлінно виконувала всі поставлені завдання. За результатами аналізу рівня подібності за системою виявлення і запобігання плагіату магістерська робота Романенко Є.О. має хороші показники, що засвідчує академічну доброчесність автора й високий рівень самостійності. Робота рекомендується до захисту перед Екзаменаційною комісією. Рекомендована оцінка – **85 балів.**

Науковий керівник:

професор, доктор економічних наук, доцент

Л.М. Ємельяненко

Рецензія

на кваліфікаційну магістерську роботу здобувача вищої освіти

Романенко Євгенії Олександрівні

**Тема: «Інструментарій публічного управління
соціально-економічною сферою в умовах невизначеності»**

Актуальність теми кваліфікаційної магістерської роботи і доцільність її розроблення. В сучасних умовах військового конфлікту, нестабільності і невизначеності соціально-економічна сфера України виявляється найбільш загрозливою. Окрім того, відсутність необхідних стратегічних програм та адекватних механізмів публічного управління призвели до деформації багатьох соціально-економічних інститутів. Тому досліджувана тема є дуже актуальною.

Якість проведеного дослідження. Логіка подання, візуалізація матеріалу, самостійність та творчий підхід до виконання сформульованих завдань дозволили автору роботи проаналізувати реальний стан та специфіку функціонування соціально-економічної сфери України. Автор реалізував інноваційний підхід дослідження соціальної сфери з позицій невизначеності. Тому якість роботи є достатньо високою.

Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи. За змістом та структурою кваліфікаційна робота відповідає вимогам магістерського рівня. Структурно в роботі представлено широкий спектр результатів досліджень. Найбільш конструктивні моменти роботи містяться у першому розділі, де проаналізовано показники стану та динаміки соціально-економічної сфери України за її складовими, охарактеризовано інституційне середовище та здійснено оцінювання результативності регулюючого впливу інструментарію публічного управління на соціально-економічну сферу. Достатньо системним є оцінювання такого фактору невизначеності, як коронакриза, активна фаза військового конфлікту та глобальні ризики. Принципово важливим є висновок про визначальну роль форсайту як інструменту публічного управління саме в період зростаючої невизначеності.

Зауваження. При проведенні дослідження недостатньо повно відображено причинно-наслідковий (кореляційний) зв'язок між основними елементами функціонування соціально-економічної сфери. Це спричинило декларативний характер тверджень про оновлений інструментарій публічного управління в умовах невизначеності. Бажано було б визначити ймовірні для України перспективи імплементації міжнародної практики регулювання соціально-економічної сфери різними інструментами публічного управління.

Практична значимість висновків і рекомендацій. Оригінальність авторської ідеї наукового обґрунтування структурних складників соціально-економічної сфери в умовах невизначеності має прикладний аспект. Такий підхід може збільшити дієвість експертизи щодо ефективності інструментарію публічного управління соціально-економічною сферою.

Магістерська робота «Інструментарій публічного управління соціально-економічною сферою в умовах невизначеності», яка виконана студенткою Романенко Є.А., рекомендується до захисту.

ВНЗ Університет економіки та права «КРОК»,
професор кафедри національної економіки та фінансів
доктор економічних наук, професор

Засвідчується
Директор департаменту (завідувач Вищого навчального закладу)
Підпис: Румик І.І.
20__ р.

Румик І.І.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЮ СФЕРОЮ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	6
1.1. Соціально-економічна сфера: сутнісна характеристика та специфіка функціонування в умовах невизначеності.	6
1.2. Моделі та інструменти публічного управління соціально-економічною сферою з урахуванням світової практики.....	10
1.3. Методичні підходи до оцінювання функціонування соціально-економічної сфери та індикативна база дослідження перспектив її розвитку в умовах невизначеності.....	21
РОЗДІЛ 2. НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЮ СФЕРОЮ УКРАЇНИ.....	30
2.1. Аналіз стану та функціонування соціально-економічної сфери України за її складовими	30
2.2. Інституційне забезпечення та важелі регулювання соціально-економічної сфери в системі публічного управління.....	41
2.3. Оцінювання результативності регулюючого впливу інструментарію публічного управління на соціально – економічну сферу	44
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОНОВЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЮ СФЕРОЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	49
3.1. Соціально-економічні наслідки коронокризи, впливу військового конфлікту та глобальні ризики породження невизначеності у соціально-економічній сфері	49
3.2. Впровадження форсайту як інструменту публічного управління соціально-економічним розвитком в умовах невизначеності	55
3.3. Комплекс заходів протидії соціально-економічним викликам та пріоритети оновлення інструментарію публічного управління.....	61
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Актуальність досліджень, спрямованих на вивчення природи соціально - економічної сфери, зумовлена наявністю значної кількості соціальних проблем та їх негативним впливом на функціонування вітчизняної господарської системи в сучасних умовах невизначеності. Зокрема, відсутність довгострокових стратегічних програм та ефективних механізмів державного регулювання призвели до деформації багатьох соціально-економічних інститутів, тоді як власне сама соціально-економічна сфера поступово втратила здатність до розвитку та спроможність відповідати на важливі запити з боку суспільства. Тому вкрай важливим на теоретичному та практичному рівнях є вирішення наявних проблем за рахунок формування дієвих інструментів публічного управління на основі забезпечення активного взаємозв'язку між соціальною справедливістю та економічною ефективністю у подоланні негативних наслідків та запобігання ризику дестабілізації суспільного розвитку в Україні в умовах глобальних викликів. За таких умов зусилля науковців та професіоналів повинні бути спрямовані на створення нових підходів та методик, які б сприяли якісному форматуванню вітчизняної соціально-економічної сфери та господарської системи загалом.

Наукова проблематика пов'язана з дослідженням різноманітних аспектів функціонування соціально-економічної сфери та її складових сьогодні є доволі популярною. Так, питання соціального забезпечення та захисту розкриваються у працях Н.А. Балтачєвої та М.І. Мальованого; функціонуванням інститутів соціально-трудових відносин займаються такі дослідники, як Д.П. Богиня, Н.П. Борецька, О.А. Грішнова, А.М. Колот, Е.М. Лібанова, С.М. Гріневська, О.Ф. Новікова, В.В. Онікієнко; проблеми вітчизняної освітньої системи представлені в роботах О.В. Длугопольського, Г.З. Чекаловської, І.П. Кінаш, В.І. Куценко. Однак недостатньо уваги в науково-професійному середовищі приділяється проблемним питанням регулювання відносин в соціально – економічній сфері в контексті

інструментарію формування та реалізації адекватної публічної політики за умов невизначеності.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є дослідження теоретико–методологічних засад та обґрунтування стратегічних підходів до публічного управління соціально – економічною сферою в умовах невизначеності.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- з'ясувати сутнісні характеристики, структурні елементи соціально – економічної сфери та наукові підходи до трактування невизначеності, її риси, джерела, аспекти, види та чинники для виявлення причинно–наслідкового зв'язку між основними елементами соціально – економічної сфери;
- розглянути моделі та інструменти публічного управління соціально – економічною сферою в системі публічного управління;
- визначити методичні підходи та проаналізувати особливості функціонування соціально – економічної сфери України, встановити індикативну базу дослідження перспектив її розвитку в умовах невизначеності;
- дослідити інституційне забезпечення та інструменти публічного управління соціально – економічною сферою з позицій результативності регулюючого впливу;
- обґрунтувати стратегічні підходи та напрями оновлення інструментарію публічного управління соціально – економічною сферою України для подолання наслідків та ризиків породження невизначеності в контексті впливу коронакризи, військового конфлікту та глобальних викликів.

Об'єктом дослідження є публічне управління соціально – економічною сферою.

Предметом дослідження є інструментарій публічного управління соціально – економічною сферою.

Методи дослідження. Для виконання дослідження були використані наступні методи: метод порівняння, метод аналізу, узагальнення, пояснення. Методична база дослідження включає також способи дослідження феноменів, систематизацію, коригування нових підходів експертизи за технологією форсайту.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів полягає в обґрунтуванні на основі адаптації індикативної бази статистичного аналізу та експертизи рівня дієвості інституційного забезпечення форсайту як інноваційного інструменту публічного управління соціально – економічним розвитком в умовах невизначеності за причинно-наслідковим механізмом збалансування важелів регулювання відносин в соціально – економічній сфері при врахуванні компонент розробленого СВОТ-аналізу, результати якого доцільно впроваджувати в практичну діяльність органів публічної влади.

Інформаційною базою дослідження є матеріали та звітність Міністерства економіки України, інформаційна база Державної служби статистики України, нормативно-правова база України, публікації зарубіжних та вітчизняних науковців, професіоналів експертів, навчально-методична література.

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі було досліджено наукові підходи до поняття невизначеності, розглянуто сутнісні характеристики та структурні елементи соціально – економічної сфери.

У другому розділі проаналізовано стан та функціонування соціально – економічної сфери України за складовими, здійснено оцінювання результативності регулюючого впливу інструментарію публічного управління на соціально – економічну сферу.

У третьому розділі визначено соціально – економічні наслідки коронокризи, впливу військового конфлікту та глобальні ризики породження невизначеності у соціально – економічній сфері.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЮ СФЕРОЮ

В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

1.1 Соціально-економічна сфера: сутнісна характеристика та специфіка функціонування в умовах невизначеності

Актуальність дослідження зумовлена наявністю значної кількості соціальних проблем та їх негативним впливом на соціально – економічну сферу під дією сьогоденних чинників.

Важливим кроком на теоретичному та практичному рівнях є вирішення актуальних проблем за рахунок формування дієвих механізмів та заходів, що будуть спрямовані на активацію взаємозв'язків між соціальною сферою та економічною активністю у вирішенні більшості нагальних проблем. Таким чином, науковці мають спрямувати свої сили на створення нових підходів та методик, які б сприяли якісному форматуванню національної соціально - економічної сфери та господарської системи в цілому.

Система освіти та система охорони здоров'я перебуває в надскладному становищі. На сьогодні можемо виділити цілу низку наступних проблем.

1. Якість освіти не відповідає очікуванням роботодавців;
2. Спостерігається «викривлення» професій, тобто кількість наявних випускників не відповідають потребам економіки;
3. Система освіти не функціонує належним чином, конкурентоздатність працівників падає;
4. Недостатнє функціонування галузі.

Отже, потрібно розробити певний план дій, що допоможе мінімізувати всі ці проблеми та в ідеальному вирішенні взагалі уникнути останніх. Ми маємо вирішити проблему невідповідності очікуванням роботодавця. Для цього, потрібно

зрозуміти, згідно яких даних були сформовані його очікування. Умовно, в більшості випадків компетентність співробітників набувається з досвідом роботи та з кількістю поставлених одноманітних завдань, що повторюються. Можливе використати метод соціальних опитувань та шляхом аналізу дійти до першопричини виникнення проблеми, що постала.

На рахунок позиції щодо обґрунтування кількості випускників відповідного фахового спрямування, то це така проблема, яку можна вирішити шляхом жорсткого відбору. Умовно, при вступі до університету потрібно поставити такі умови, через які пройде тільки той майбутній студент, який зацікавлений в професії, таким чином, ми змінимо цю тенденцію на «викривлення» професій. Але в свою чергу, ми маємо зважати на такий показник як середній вік абітурієнта, від сімнадцяти років. Тут рекомендуємо наслідувати закордонний досвід, де більшість студентів після отримання середньої освіти, має рік для того, щоб зрозуміти, яку спеціалізацію бажає опановувати. Жорсткий відбір буде працювати тільки в тому випадку, якщо професійна орієнтація буде проводитись при школах у більш гнучких, цікавих та доступних можливостях. Але повністю прибрати тенденцію «викривлення» професій майже нереально і загалом непотрібно. У свою чергу, доступність вищої освіти в нас більша, ніж в країнах Європи, але водночас не вистачає спеціалістів середнього профілю.

Третій пункт викликає сумніви, адже важливість розвитку навичок, в першу чергу, полягає в формуванні готовності конкурувати за певну посаду, тобто цей пункт впливає з другого вищезазначеного. Якщо ми скоротимо кількість місць жорстким відбором задля зміни тенденції у «викривленні» професій, таким чином, ми зможемо збільшити конкурентоздатність працівників, адже зможуть залишитись тільки зацікавлені у роботі.

Недофінансування галузі полягає у неграмотному розподіленні бюджету або неможливістю фінансувати саме цю галузь належним чином. Якщо ми беремо до уваги реалії воєнного стану, то недофінансування галузі присутнє через те, що є галузі першої необхідності, що мають бути функціональними у повному обсязі, та другорядні, які також потребують фінансування, але не так критично. Можна

порівняти ці потреби у фінансуванні з потребами згідно класифікації Маслоу¹, де існують першочергові та другорядні потреби, котрі людина має задовольнити, згідно зі своїми вподобаннями.

Специфіка функціонування соціально – економічної сфери в умовах невизначеності має неоднорідний характер.

Уряд кожної країни несе відповідальність за прийняття будь – якого політично-управлінського рішення, особливо, якщо воно має дієві важелі регулюючого впливу на соціальний розвиток країни та буде забезпечувати суспільні блага населення. Ми маємо поставити на меті пошук нових шляхів фінансової підтримки, переглянути оптимізацію витрат, при цьому контроль за фінансовими ресурсами в умовах невизначеності є особливо важливим пунктом, адже ми маємо справу з ризиками, не тільки фінансовими. Ми маємо здійснювати пошук фінансової підтримки, це може бути залучення інвестицій, але цього важко досягти в умовах, що постали на сьогодні. Інвестор – це, перш за все, підприємець, що планує отримати прибуток від своїх вкладень через період, який стратегічно передбачав. В умовах невизначеності, присутній великий ризик, так як поняття «стабільності» не може бути гарантоване. В умовах воєнного стану та наслідків пандемії важче досягти оптимізації витрат.

Відсутність в Україні довгострокової, масштабної та стійкої програми відновлення, якою би визначалась цільова спрямованість державних витрат, зокрема, інвестицій в модернізацію, технологічний, цифровий та «зелений» перехід, обумовлює труднощі із створенням достатнього ресурсу для вирішення проблеми економічного зростання та безробіття в Україні, а також не забезпечує стимулюючий ефект для економічного розвитку в цілому².

Якщо зважати на чинники невизначеності, то потрібно вкладати в перспективний та безпрограшний бізнес, який не зможе зазнати невдачі. На нашу думку, таким бізнесом можна назвати сектор ІТ, загалом цифрову трансформацію

¹ Коноваленко С.А. Психологія менеджменту. К.: Юрайт, 2014. 187 с. URL: https://stud.com.ua/87418/menedzhment/klasifikatsiya_potreb_maslou#79. (Дата звернення: 15.09.2022)

² Мочерний С. В. Економічна енциклопедія. К.: Академія, 2001. С. 861.

соціально – економічної сфери. Ресурсу для нього завжди недостатньо, але ця галузь працює переважно віддалено, тому ми зможемо уникнути багатьох ризиків невизначеності. Інвестори будуть готові вкладати кошти в нові проєкти, які монетизують прибутки на виході, що, в свою чергу, буде позитивно відображатись на економіці країни.

Тому специфіка дослідження задля забезпечення ефективного функціонування соціально – економічної сфери в умовах невизначеності полягає в ґрунтовному аналізі всіх чинників, які можуть вплинути на інституційне середовище, публічну сферу та спричинити наслідки негативного характеру³. Важливо стратегічно передбачати усі можливі та неможливі причино-наслідкові зв'язки та кроки, які допоможуть уникнути їх. Також необхідною вимогою є, присутність в проєктній групі фахівця з ризик – менеджменту, який детально проаналізує організаційну діяльність, можливі економічні та репутаційні втрати та обґрунтує альтернативні варіанти проєктів з можливістю вибрати один оптимально вигідний.

Необхідною умовою виникнення ризику є чинник невизначеності, що, в свою чергу, є необхідним атрибутом прийняття управлінських рішень. Причини невизначеності можуть бути різноманітні, можуть мати ймовірнісний та нечіткий характер важливих економічних процесів, які неможливо передбачити з високим ступенем вірогідності. Недетермінованість процесів, що відбуваються у суспільстві, відсутність інформації про поведінку суб'єкта ринкової діяльності, вплив деяких чинників та прийнятих рішень на результати аналізу, це ті причини виникнення невизначеності у господарській діяльності, які яскраво виражені.

Чим вищим є ступінь невизначеності, тим дедалі складніше підібрати потрібний інструментарій для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Ми можемо спостерігати поняття «невизначеності» у тому випадку, коли неможливо виявити причинно – наслідкового зв'язку між елементами господарського процесу та суспільного буття. Невизначеність – це, перш за все,

³ Опанасюк Ю. А. Соціально-економічний розвиток України в умовах невизначеності / Ю. А. Опанасюк, В. В. Мартинець, Ю. Т. Матвєєва. *Ефективна економіка*. 2021. №8. С. 5.

непередбачуваність кінцевого результату, що може мати два варіанти наслідків, або бути кращим, або гіршим за очікуваний результат. В умовах невизначеності результат можливо передбачити лише наближено на передбачуваного, тому ми маємо зважати на потенційні наслідки запровадження певних стратегій, що теоретично можуть дати негативний вплив за умови тісного зв'язку з іншими чинниками.

1.2 Моделі та інструменти публічного управління соціально-економічною сферою з урахуванням світової практики

Порушення стабільності економічного розвитку є нагальною проблемою, що тягне за собою спектр різноманітних чинників, які потрібно усунути.

Актуальною формою порушення стабільності економічного розвитку є війна. Будь-які інструменти, що допоможуть прискорити темпи економічного зростання є пріоритетними завданнями регуляторів, особливо післявоєнного відновлення та реконструкції економіки. Якщо брати до уваги світову практику для пришвидшення відновлення процесів, маємо розробити інноваційну модель макроекономічної динаміки, в рамках якої існують інструменти максимізації темпів економічного зростання та зайнятості, тільки за умов помірної інфляції для різних видів регуляторної політики.

Ми поділяємо думку науковців, які вважають, що механізм забезпечення стабілізації економічного розвитку⁴ має обов'язково включати такі характеристики:

- з'ясування реальних потреб населення до адекватних норм споживання;
- оцінка рівня монетизації цих потреб;

⁴ Загальний механізм та чинники стабілізації соціально-економічного розвитку України : монографія / за ред. академіка НАН України Гейця В. М. та академіка НАН України Гриценка А. А. ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2022. 302 с. URL : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zagalnyj-mehanizm-ta-chynnyky-stabilizacii.pdf> (Дата звернення: 17.09.2022)

- визначення диференціації між попитом та реальними потребами;
- вибір способів монетизації потреб до рівня нормального попиту,

залучення ресурсів для забезпечення відповідної пропозиції та визначення планово-ринкових механізмів з'єднання попиту і пропозиції, застосовуючи для цього інструменти інституційної, грошово-кредитної та бюджетно - податкової політики⁵ з урахуванням наслідків війни і стратегії відновлення і реконструкції економіки України.

Для розуміння інструментів публічного управління соціально – економічною сферою доцільно, на наш погляд, розглянути соціально – економічну політику, точніше взаємозв'язок останньої з системою соціально – економічного захисту.

Разом з тим, науково-професійний інтерес викликає успішна закордонна практика публічного управління в соціально – економічній сфері. До прикладу, розглянемо Нідерланди, які мають комплексну систему, що дозволяє оцінювати ризики та загрози, що в свою чергу є важливим елементом стратегічного планування та інструментом щодо розроблення Стратегії національної безпеки⁶. Система охоплює низку процесів, серед яких є:

- аналіз безпекового середовища;
- оцінювання ризиків та загроз;
- визначення довгострокових тенденцій стосовно розвитку безпекової ситуації;
- оцінювання спроможностей.

Стратегія національної безпеки Нідерландів⁷ започатковує певний стратегічний цикл, що має тенденцію повторюватись кожні три роки задля забезпечення постійної оцінки таких чинників, чи залишаються заходи стосовно

⁵ Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI редакція від 19.04.2018, підстава 2374-19. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.ed20101202>. (Дата звернення: 17.09.2022)

⁶ Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету міністрів України: за станом на 8 лютого 2017 р. Офіц. вид. Відомості Верховної Ради України. 2017. №142 (Дата звернення: 17.09.2022)

⁷ Глобальна та національна безпека: підручник / В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с. С. 189-192.

захисту національних інтересів Нідерландів ефективними для реагування на ризики та загрози, які можуть негативно вплинути на національну безпеку.

Такі результати оцінювання ризиків, що публікуються раз на чотири роки представляють у звітах, таких як, Національна оцінка ризиків⁸ або Національний профіль ризиків.

Стратегія національної безпеки Нідерландів визначає відповідні інтереси:

- територіальна цілісність;
- економічна безпека;
- фізична безпека;
- соціальна та політична стабільність;
- збереження міжнародного миру та порядку.

На наше переконання, згідно зазначених інтересів необхідно вибудувати план дій із чітким розподілом всіх форм відповідальності.

На нашу думку, соціально – економічну політику доцільно позиціонувати як важливу складову забезпечення справедливості та збалансованості соціально – економічних відносин. Важливою складовою реалізації соціально – економічної політики є політика соціально – економічного захисту, що прямо впливає на формування національної системи соціально – економічного захисту населення.

Розглянемо схему системного взаємозв'язку соціально – економічної політики і системи соціально – економічного захисту⁹ для того, щоб зрозуміти важливі чинники взаємодії в системі та наскільки ефективно ці елементи можуть працювати поза нею.

Усі елементи на рис. 1.1 мають тісний взаємозв'язок. Ця схема більше нагадує синергетичний ефект, де всі елементи, якби вони працювали окремо не змогли би надати якісний результат, в той час, коли вони працюють в системі, ми зможемо отримати позитивний результат на соціально – економічній сфері.

⁸ Прийма С.С., Приймак В.І. Теоретичні основи трактування поняття «соціально-економічні процеси в ринковій економіці». *Причорноморські економічні студії. Економіка та управління національним господарством*. 2020. Випуск 57. С. 51-56. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/57_2020/11.pdf (Дата звернення 20.09.2022)

⁹ Іващенко Т.О. Теоретико-методологічні аспекти дослідження соціально- економічного захисту та його взаємозв'язку з соціально- економічною політикою. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. №2. С. 31. (Дата звернення: 20.09.2022)

Рисунок 1.2.1 - Схема системного взаємозв'язку соціально – економічної політики і системи соціально – економічного захисту

Джерело: сформовано автором на основі¹⁰

Такі дослідники як В. Скуратівський та О. Палій вважають, що «соціальна політика, коли згадують в широкому розумінні, це система цілеспрямованої діяльності суб'єктів, що сформована в суспільстві... на основі певних принципів і засад з метою забезпечення оптимального функціонування й розвитку соціальних відносин»¹¹.

¹⁰ Іващенко Т.О. Теоретико-методологічні аспекти дослідження соціально- економічного захисту та його взаємозв'язку з соціально- економічною політикою. Інвестиції: практика та досвід. 2010. №2. С. 31. (Дата звернення: 20.09.2022)

¹¹ Соціально-економічний розвиток України: моделі, механізми, стратегії : монографія / М. Є. Рогоза, В. І. Перебийніс, К. Ю. Вергал та ін. ; за наук. ред. д. е. н., проф. М. Є. Рогози. Полтава : ПУЕТ, 2021. 148 с. (Дата звернення: 20.09.2022)

Повертаючись до інструментів публічного управління соціально – економічною сферою, ми представляємо їх у вигляді державних функцій, тому що оперуючи цими функціями, можна досягти потрібного результату. Детальніше розглядаємо зазначені функції для більш ґрунтовного пояснення важливості останніх.

Держава має виконувати законодавчу, перерозподільну, стабілізуючу функції.

Законодавча функція заключається в розробці та прийнятті регламентів діяльності на ринку, суб'єктами, певні «правила гри» для усіх економічних суб'єктів.

Стабілізуюча функція держави включає забезпечення стійкого зростання економіки, відповідного рівня зайнятості працездатного населення та потрібне регулювання курсу національної валюти.

Взаємозалежними процесами є стійке економічне зростання, відсутність безробіття у надмірній кількості та помірна інфляція. У 1990 – х рр. відбувалось катастрофічне падіння обсягів виробництва в Україні, що водночас супроводжувалось масовим безробіттям та надмірною інфляцією, що в свою чергу негативно впливала на економіку. На початку 2000 – х років ситуація на ринку праці покращилась та дала змогу забезпечити відносну стабільність на валютному ринку. Після світової кризи, в середині 2010 – х рр. відбувається кризовий спад економіки, відсутність стійкості на ринку праці та девальвація гривні. Держава не може на сто відсотків виконувати стабілізуючу функції, адже має політичну нестабільність, військові дії та наслідки пандемії. Загалом економіка функціонує в умовах невизначеності, що породжує ще більші наслідки.

Одним з найсуттєвіших кроків у напрямку макроекономічної стабілізації має стати перегляд наявних підходів в Україні до виконання державою її перерозподільної функції, що в свою чергу включає дві складові, такі як: перерозподіл доходів та перерозподіл ресурсів.

На сьогоднішній день основними загрозами існування людства є ядерна війна, екологічна катастрофа та технологічний прорив. Ці загрози існують давно,

але на сьогодні знаходяться на фазі загострення. На даному етапі постало питання необхідності переходу від наявної лінійної економіки до економіки циркулярного типу.

Циркулярна економіка¹² має великий потенціал для нових видів економічної діяльності та створення нових робочих місць. Світові трансформації відбуваються у свою чергу доволі повільно, вони не відповідають темпам економічного зростання, тому актуальним є впровадження інноваційних комплексних заходів у нові політики, що спрямовані на збільшення частки присутності циркулярної економіки, це допоможе модернізувати економіку та отримати корисність від її можливостей на внутрішніх та зовнішніх рівнях. Стимулювання розвитку ринків збуту, що є провідними на ринку та водночас кліматично нейтральними циркулярними продуктами має стати ключовою метою нової політики.

Під особливим контролем мають бути енергоємні галузі промисловості такі як, металургійна, хімічна, цементна та ресурсномісткі галузі, такі як текстиль, будівництво, електроніка, котрі є незамінними для світової економіки, так як забезпечують основні ланцюги вартості¹³.

Отже, модернізація є доволі важливим пунктом для цих секторів та вимагатиме створення нових бізнес моделей та встановлення мінімальних вимог, для того, щоб не допускати будівництва шкідливих виробництв. Дуже важливими етапами в рамках циркулярної економіки є відновлення ресурсів, платформи для обміну та спільного використання, продовження життєвого циклу продукції.

Основою циркулярної системи виробництва та споживання є тривалі розробки та наукові дослідження, що мають змогу забезпечити потрібними ресурсами, що повністю переробляються або біологічно розкладаються. Саме циркулярні поставки можуть визначити модель, в якій обмежені ресурси можуть

¹² Загальний механізм та чинники стабілізації соціально-економічного розвитку України : монографія / за ред. академіка НАН України Гейця В. М. та академіка НАН України Гриценка А. А. ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2022. 300 с. С. 34-41. URL : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zagalnyj-mehanizm-ta-chynnyky-stabilizacii.pdf> (Дата звернення: 21.09.2022)

¹³ Загальний механізм та чинники стабілізації соціально-економічного розвитку України : монографія / за ред. академіка НАН України Гейця В. М. та академіка НАН України Гриценка А. А. ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2022. 290 с. С. 57-72. URL : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zagalnyj-mehanizm-ta-chynnyky-stabilizacii.pdf> (Дата звернення: 21.09.2022)

бути замінені на відновлювані джерела. Таку циркулярну бізнес – модель використовують такі компанії як Ford, Fairphone, Toyota¹⁴.

Також існує модель, що будується на використанні технологічних інновацій з відновлення повторного використання ресурсів, що може забезпечити усунення їх витрат за рахунок зниження відходів та підвищенню рентабельності виробництва продукції від зворотних потоків, це відновлення ресурсів.

Ця модель є найбільш актуальною для підприємств, які виробляють великі обсяги побічних продуктів, які можуть ефективно відновлювати і переробляти відходи. Цю бізнес модель використовують Coca-Cola, Maersk, Michelin, Philips, Walt Disney World Resort.

Якщо зважити на нещодавні чинники впливу на суспільство такі як COVID-19, то пандемія прискорила впровадження цифрових технологій та збільшила диференціацію між провідними та відсталими компаніями, підсилила динаміку кількості перемог у лідерів цифровізації і ще більше відокремила їх від інших компаній, що йдуть аналогічним шляхом. Конкурентна диференціація впливає з цифрових та технологічних можливостей, більш швидкої доставки та більш технічно підкованого керівництва виконавчого рівня компанії.

Якщо звернути увагу на такі глобальні передумови до краху компаній як пандемії та війни, можна побачити, що зіштовхнувшись з цими явищами деякі компанії залишаються на плаву, а деякі зазнають банкрутства. Це можуть бути як і однакові за сферою компанії так і абсолютно різні сфери. Чому так відбувається та який головний чинник, що впливає на збільшення або зменшення цієї диференціації ?

По – перше, треба зважати, що деякі сфери обслуговування громадян ніколи не зникнуть, такі як продуктові супермаркети, магазини з одягом та підприємства критичної інфраструктури так як підтримують найважливіші ланки життєдіяльності.

¹⁴ Загальний механізм та чинники стабілізації соціально-економічного розвитку України : монографія / за ред. академіка НАН України Гейця В. М. та академіка НАН України Гриценка А. А. ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2022. 290 с. С. 91-93. URL : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zagalnyj-mehanizm-ta-chynnyky-stabilizacii.pdf> (Дата звернення: 21.09.2022)

По – друге, навіть різні компанії, що займаються однією сферою мають різні прибутки, це відбувається через різні фактори, такі як інноваційність продукту, доступність до нього всім верствам населення, визначення цільової аудиторії, що розрахована саме на цей продукт, фінансування галузі, наявність обмежених чи необмежених ресурсів.

Недосконале законодавство, тіньова економіка, тіньова приватизація державного майна, необґрунтовані тарифи на послуги призводять до збагачення невеликої кількості населення та зменшення рівня життя іншої частини населення. Для усунення цієї проблеми необхідно повністю змінювати систему, робити більш прозорою, проводити виважену політику регулювання доходів населення спираючись на світовий досвід. Згідно офіційних даних багатьох країн світу у кожній є відсоток корумпованості серед чиновників, але він в рази менший, якщо порівнювати з українським досвідом. Недофінансування багатьох галузей відбувалось ще до несприятливих умов, такий як COVID -19 та повномасштабна війна Росії проти України. Система охорони здоров'я була в жахливому стані, оборонне виробництво не було фінансово забезпеченим до 2014 року належним чином. Однією з ключових причин є корумпованість вищих еталонів влади, бюрократизація системи, що має негативний вплив на ці сфери діяльності. Багато науковців розглядають ідеї подолання нерівності в суспільстві, але на нашу думку, це більше прорадянські мотиви урівнювання верств населення. Об'єктивно ми маємо розуміти, всі не можуть заробляти однаково мало, або однаково багато. Якщо ми намагаємось зменшити диференціацію доходів, то ми маємо діяти шляхом підвищення мінімальної заробітної плати (з урахуванням інфляції), а не зменшенням високої заробітної плати, в тому числі збільшенням оподаткування серед багатшого населення. Держава як інструмент має мотивувати, заробляти більше та сплачувати податки до державного бюджету, можливо внесенням податкових канікул або інших стимулів, що допоможуть наповнити бюджет та створити сприятливі умови для покращення рівня життя.

Але в свою чергу, ми маємо модернізувати у соціальну сферу у вигляді пенсійної системи, зробити її окремою захищеною ланкою. Навіть з покриванням

частини платежів субсидіями, мінімальна пенсія не є прийнятною для якісного життя пенсіонерів, особливо самотніх. Пенсійний фонд¹⁵ на період 2022 року є збитковим та функціонує за рахунок дотацій. Відбувається це через вимирання нації, це стосуються не тільки України, загальна тенденція світових реалій. Екологічні, ядерні загрози та і в принципі зміна світогляду молодих людей призводить до того, що народжують зараз менше, тому на одного працюючого українця припадає три пенсіонери, що ускладнює можливість якісного функціонування пенсійного фонду.

Низку реформ має провести український уряд щодо формування солідарної пенсійної системи, що буде сприятиме:

- поступовому зниженню внесків до солідарної пенсійної системи, з метою впровадження накопичувального рівня (теперішній досвід країн Європейського Союзу), через деякий період часу Пенсійний фонд зможе виплачувати всім фіксовану суму;
- збільшенню кількості років, які людина має відпрацювати, щоб піти на пенсію. Європейській досвід показує пізніший вихід на пенсію, але і тривалість життя довша за українську.

Більш детально ознайомитись з даною проблематикою реформування зможемо при висвітленні результатів статистичного аналізу у другому розділі даної роботи.

На нашу думку, основними інструментами публічного управління слід врахувати наступні.

1. Нормативні акти.
2. Адміністративні акти.
3. Адміністративні договори.
4. Фактичні дії як інструмент.
5. Плани згідно яких впроваджують дії публічного управління.

¹⁵ Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне забезпечення у цифрах та фактах // Міністерство праці та соціальної політики України, Пенсійний фонд України. - К., 2003. - 47 с. (Дата звернення: 20.09.2022)

Доцільно як інструменти враховувати вимоги й нормативних документів.

Закон України «Про Кабінет Міністрів України»¹⁶ має 11 розділів, які є прикладними у правовому полі діяльності Міністерства економіки України, до основних завдань належать наступні.

1. Забезпечення проведення бюджетної, фінансової, цінової, інвестиційної, у тому числі амортизаційної, податкової, структурно-галузевої політики.

2. Політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування.

3. Розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм.

Виконання поставлених завдань інформує про якісне функціонування Закону України у правовому полі Міністерства економіки України.

Закон України від 17.03.2011 №3166 «Про центральні органи виконавчої влади»¹⁷ визначає організацію, повноваження та порядок діяльності центральних органів виконавчої влади України. Визначає функції органів місцевої влади відповідно до Наказів центральних органів виконавчої влади, антимонопольний комітет України, а також Положень та Розпоряджень таких установ як Фонд державного майна України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, відповідальність посадових осіб міністерств, інших центральних органів виконавчої влади.

Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 №459 «Про діяльність Міністерства економіки України умовах воєнного стану» надає відповіді на питання стосовно:

¹⁶ Закон України «Про Кабінет Міністрів України»: за станом на 19.11.2022. Верховна Рада України. Офіц. вид. Офіційний вісник України. 2014. № 13. Ст.222 (Дата звернення: 20.09.2022)

¹⁷ Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»: за станом на 17.03.2011 Верховна Рада України. Офіц. вид. Офіційний вісник України. 2011. № 3166. Ст.222 (Дата звернення: 20.09.2022)

- застосування закупівельного законодавства;
- планування закупівель за предметом по сумах та відображення їх у річному плані;
- граничних обмежень;
- договору, його умов, їх зміни та строку дії;
- звітування;
- переліку виключень;
- замовників, які здійснюють закупівлі без застосування процедур закупівель/спрощених закупівель;
- відповідальних за закупівлю;
- здійснення оплат;
- щодо інформування про здійснення публічних закупівель.

Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2019 №829 «Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади»¹⁸.

З найактуальніших питань, що мають зміст у постанові від 02.09.2019 наведені нижче, інші більше формального змісту про перетворення назв міністерств та реорганізацію.

Установити, що:

- центральні органи виконавчої влади, що утворюються шляхом реорганізації інших центральних органів виконавчої влади, є правонаступниками майна, прав та обов'язків органів, які реорганізуються;
- центральні органи виконавчої влади, що припиняються згідно з цією постановою, продовжують виконувати функції та повноваження у визначених сферах до завершення здійснення заходів з утворення та/або реорганізації центральних органів виконавчої влади, яким передаються повноваження та функції центральних органів виконавчої влади, що припиняються.

¹⁸ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» №829 від 02.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-2020-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 20.09.2022)

Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2014 №85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів»¹⁹ визначає структуру граничної чисельності працівників апарату, на яку також орієнтується Міністерство економіки України. У документі присутній перелік постанов Кабінету міністрів України, що втратили чинність.

1.3 Методичні підходи до оцінювання функціонування соціально-економічної сфери та індикативна база дослідження перспектив її розвитку в умовах невизначеності

Більшість дослідників та експертів невизначеність трактують як відсутність достатньої кількості інформації про можливі події, вона породжує ризики, що можуть нести в собі можливість відхилення фактичних результатів від очікуваних. Чим більший відсоток невизначеності, тим більший ризик при прийнятті управлінського рішення. Перед нами постало питання, чи можемо ми назвати це явище суто негативним чи все таки воно несе в собі позитивний вплив на економіку та мотивує працювати безперервно та інноваційно.

На рахунок ефективності явища невизначеності існує багато думок, але ми притримуємось тієї, що помірна невизначеність є корисною в економіці, можемо порівняти її доцільність з помірною інфляцією. Відсутність цього явища може мати більше негативного впливу, чим помірна присутність, що буде мотивувати, бути в стані постійної готовності до непередбачуваних подій, що можуть виникнути та бути в змозі швидко та якісно відреагувати на них. Але в той самий час, ми маємо максимально виводити із стану «невизначеності» до стану максимальної

¹⁹ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» №85 від 05.04.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85-2014-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 20.09.2022)

«визначеності», щоб максимально наскільки це можливо прорахувати більш точні ймовірності того чи іншого явища.

Однією з ключових проблем, що виникають за умови дослідження та моделювання складних економічних систем, є пошук та вибір найоптимальніших управлінських рішень. Через обмеженість інформації в економічній діяльності, зокрема, неможливість повної формалізації, конфліктність та багатокритеріальність призводять до невизначеності розвитку економічних явищ.

Невизначеність стає фундаментальною ознакою, що характеризує недостатню забезпеченість процесу прийняття рішення певними знаннями щодо проблемної ситуації.

Є певні класичні підходи²⁰ до процедури прийняття рішення, в економіці вони можуть використовуватись при евристичних методах, що в свою чергу ґрунтуються на застосуванні правил, прийомів, спрощень, які узагальнюють відповідний досвід особи, що приймає рішення.

Мають використовуватись такі підходи:

1) в процесі прийняття рішення невизначена ситуація зводиться до визначеної, після чого може бути розв'язана такими методами як математичне програмування, методи прогнозування, статистика, теорія ймовірності, теорія ігор, що допоможуть прийняти оптимальне рішення;

2) особа, котра відповідальна за прийняття рішення розглядає множину непокращуваних результатів, отриманих різними шляхами, серед яких на основі досвіду, отриманих знань обирається найбільш оптимальний;

3) свідоме прийняття невизначеності;

4) вибір найбільш суттєвого виду невизначеності з використанням потрібного інструментарію прийняття рішення.

Чим вищим є ступінь невизначеності, тим складнішим має бути застосовуваний для прийняття управлінських рішень інструментарій.

²⁰ Ситник Л. С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством : дис. докт. ек. наук. Донецьк, 2001. 457 с. (Дата звернення: 20.09.2022)

Деякі дослідники, виділяють три основних фактори, що породжують невизначеність соціально-економічних системах.

1. Чинник складності, з точки зору теорії систем, соціально – економічні системи є великими складними динамічними ймовірнісними системами, що неможливо описати формально, вони мають складну ієрархічну структуру, мінливі взаємозв'язки, управління останніми відбувається з використанням нечітких критеріїв.

2. Людський чинник полягає в тому, що основним елементом будь – якої соціально – економічної система є людина. Остання може суттєво впливати на різні аспекти функціонування система, детермінувати її поведінку. Людський фактор полягає в тому, що поняття, характеристики та параметри економічної поведінки формуються на природній мові та не мають чіткого математичного еквіваленту, що може призвести до значних складнощів при моделюванні, відповідальність за прийняті рішення та їх організацію належить людині, яка звісно може допускати помилки, при цьому формуючи цілі на плануючи обсяги витрат ресурсів на досягнення останніх.

3. Чинник зовнішнього середовища, що зумовлений необхідністю враховувати вплив зовнішніх чинників по відношенню до системи впливів.

Отже, потрібно усвідомити, що допоможе нам мінімізувати ризик від цих факторів. Так як позбутись цих чинників ми не можемо, зокрема, людського фактору, що немає математичного еквіваленту, тобто потрібно виявити можливість переведення більшої частини роботи, що супроводжується людськими ресурсами на автоматизовану роботу і при прийнятті рішення спиратись не на інтуїцію людини, а на розрахунки. Для прийняття рішення недостатньо буде одного варіанту розвитку подій, ми маємо розробити декілька альтернатив, прорахувати усі можливі наслідки, можливі ризики, що будуть супроводжувати в процесі розробки цих альтернатив, математично прорахувати прибутки від доходу.

На рахунок чинника складності, ми можемо покращувати чіткість критеріїв та стабілізувати взаємозв'язки. Теоретично стабілізування взаємозв'язків може відбутись шляхом налагодження комунікації між людськими ресурсами, потрібно

правильно вибудувати координаційну систему. Від правильної, чіткої системи, в першу чергу, залежить успіх конкретного проєкту. Тому маємо бачити чіткі кордони кожного з критеріїв, що визначить ієрархічну структуру та дозволить будувати правильні математичні системи та підтверджувати гіпотези, котрі ми ставимо на початку кожної із задач.

На сьогодні існує перелік сучасних математичних теорій²¹, що враховують вказані недоліки і призначені для формалізації невизначеності, такі як:

- 1) багатозначна логіка;
- 2) інтервальні методи;
- 3) теорія інтервальних середніх;
- 4) теорія суб'єктивних ймовірностей;
- 5) теорія нечітких множин;
- 6) теорія нечітких мір та інтегралів;
- 7) теорія недовизначених множин;
- 8) теорія наближених (грубих) множин.

Найбільшого поширення набули інтервальні моделі та нечіткі моделі. Поширеним та зручним методом опису невизначеності є інтервальний підхід.

Перед нами постають економічні завдання, які мають бути виконані та доволі часто буває недостатність інформації для розгляду факторів невизначеності як випадкових. Є потреба в наявності дослідження невизначеності стосовно нестатистичної інформації через обмеженість проведення експериментів, що здійснені декілька разів за умови незмінних вхідних даних.

Виходячи з поставлених умов, найбільш коректною формою представлення невизначеності є інтервальна модель²², відомим є діапазон можливих значень змінної або невизначеного фактору.

²¹ Загальний механізм та чинники стабілізації соціально-економічного розвитку України : монографія / за ред. академіка НАН України Гейця В. М. та академіка НАН України Гриценка А. А. ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2022. 288 с. С. 245-248. URL : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zagalnyj-mehanizm-ta-chynnyky-stabilizacii.pdf> (Дата звернення: 17.09.2022)

²² Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Державні фінанси: Навч. посібник. К.: Атіка, 2004. 368 с. (Дата звернення: 25.09.2022)

За умови використання цього підходу за невизначений фактор сприймають будь – яке значення з деякого інтервалу, як мінімально так і максимально можливого значеннями невизначеного параметра, йому неможливо надавати жодної міри ймовірності. Така концепція дає можливість підвищити ґрунтовність застосування апарата теорії ймовірності шляхом перебігу від імовірнісних до інтервально – імовірнісних величин.

Однією з найефективніших математичних теорій, спрямованих на формалізацію і обробку невизначеної інформації і багато в чому такою, що поєднує вдалі підходи і методи, є теорія нечітких множин. Дана математична теорія дозволяє з єдиних позицій розглянути різні види невизначеностей, врахувати найкращі досягнення і позитивні властивості інших теорій та одержати новий, якісно вищий результат.

Для кращої оцінки невизначеності потрібно переглянути підходи до трактування природи цього явища (табл. 1.3.1).

Таблиця 1.3.1 - Підходи до трактування природи невизначеності

Підходи	Дж. Кейнс	Ф. Найт	Л. Мізес
Трактування природи невизначеності	Майбутнє не підлягає пізнанню, так як частина інформації не створена	Невизначеність означає відсутність розподілення ймовірностей та відповідних результатів	Невизначеність існує як наслідок обмеженості людських можливостей
Економічні наслідки невизначеності	Невизначеність призводить до збільшення циклічних хвиль	Виникнення інститутів, що зменшують ризики від невизначеності, можливість отримання прибутків	Невизначеність дає змогу людині мати вільний вибір, що є передумовою новаторства та прогресу
Необхідність усунення невизначеності	Невизначеність є злом для економіки та підлягає усуненню	Невизначеність не треба усувати, вона є умовою отримання прибутків	Невизначеність не треба усувати, вона є умовою існування свободи вибору людини

Джерело: розроблено автором на основі²³

²³ Воскресенська О.Є., Савчук О.А. Умови невизначеності як економічна категорія для реалізації завдань стратегічного планування. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2012. № 6(2). С. 223-228. (Дата звернення: 25.09.2022)

Отже, кожен з науковців по різному трактував підходи до визначення поняття невизначеності.

Дж. Кейнс²⁴ доволі радикально підходить до поняття невизначеності та пропонує усунути її для розвитку економіки.

Економічні системи будуть працювати в умовах невизначеності, і можливо навіть краще, чим без цього явища. Ми маємо розуміти, що основними джерелами невизначеності є відсутність повної інформації про економічні процеси, дії випадкових факторів, ймовірно - статистичні підходи та підходи, що базуються на інтервальній математиці є найбільш перспективним шляхом для формалізації процесу. Ми маємо надавати змогу якісно оцінити та надати експертні дані. Ми не маємо викорінювати поняття невизначеності так як деякі ідеологи бажають викорінити поняття інфляції з економіки. Помірне явище має бути присутнє, що в свою чергу може задати темп. Відсутність цих явищ, які, з першого погляду, здаються негативними, буде означати відсутність конкуренції на світовому ринку. Що маємо на увазі? Іноді ми маємо підсилювати ці явища, таким чином, будемо мотивувати систему працювати більш якісно, зменшуючи при цьому бюрократію та збільшуючи прозорість системи.

Важливо цінити перспективи розвитку соціально – економічної сфери в умовах невизначеності.

Економічно розрахувати усі показники та звести їх до ідеальної формули стає неможливим, коли ми зіштовхуємось з реальною конкуренцією. Автоматизована робота не може повністю перекрити людський механізм, а тільки спростити технічну роботу наскільки це можливо, щоб звільнити час для налагодження комунікацій на перемовинах.

Ми можемо скористатись шляхом оцінювання макроекономічної політики з використанням підходу за показниками мінливості макроекономічних змінних, останні формуються під впливом фінансової та монетарної влади, присутня інформація про оптимальні значення мінливості. В той час, коли ми знаходимо таку

²⁴ Кейнс Дж.М. Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей. М. : Прогрес, 1978. 247 с. (Дата звернення: 25.09.2022)

інформацію, то далі можемо порівнювати з фактичними ознаками мінливості. Якщо у нас виходить мінімізувати мінливість (наближуємо показник середніх відхилень до нуля), таким чином ми досягаємо кращих результатів макроекономічної стабілізації.

Негативний вплив на розвиток національної соціальної сфери здійснюють такі чинники як:

- зменшення чисельності та погіршення якості інституціонального забезпечення функціонування соціальної сфери;
- погіршення стану матеріально – технічної бази соціально та житлово – комунальної сфер;
- зростання вартості соціальних послуг на ринку та соціального забезпечення в умовах євроінтеграції;
- глобальні захворювання;
- екологічні ситуації;
- криза COVID-19;
- російсько-українська війна.

Усі ці чинники впливають на погіршення ситуації соціально – економічної сфери, яка знаходиться в жахливому стані, але ми маємо не позбуватись цих факторів, а навчитись функціонувати з ними, при цьому покращуючи цей стан. Розробляти стратегію стосовно усунення цих чинників є безсенсовною роботою, адже ці чинники присутні не тільки в українській економіці, це світова практика, позбутись їх в повному обсязі наскільки реально, наскільки позбутись повністю таких явищ як інфляція, корупція, бюрократизація, невизначеність. Деякі з цих чинників потрібні для стимуляції економіки. Навчитись якісно функціонувати, навіть при таких умовах, є головною задачею, що постала перед соціально – економічною сферою. Розвивати перспективи розвитку останньої в умовах невизначеності є першочерговим завданням, яке потрібно виконувати.

На наш погляд, слушною слід визнати думку науковця С.В. Степаненко, який запропонував розглядати структуру соціально – економічної сфери як цілісну організовану систему²⁵, що складається з чотирьох основних сфер:

1) сфера соціально – трудових відносин, де задіяна значна кількість економічних інститутів, які можуть забезпечити регулювання трудових відносин між найманим працівником, роботодавцем та державою, сфера в свою чергу сприяє розвитку трудового потенціалу економічних суб'єктів. До складу входять інститути такі як, зайнятість, оплата праці, найму, соціального захисту працівників;

2) домогосподарства, в межах яких функціонує відтворення трудових ресурсів за рахунок заробітної плати, споживання певних благ. Реалізація цілей соціальної політики залежить від активності чи пасивності домогосподарств в процесі економічної діяльності;

3) сфера професійної підготовки та освіти, зазвичай виступає головним елементом у розвитку трудового потенціалу, так як інститути освіти дозволяють отримати певний рівень знань, що буде сприяти підвищенню рівня освіченості працівника та здобуття нових професійних навичок або вдосконалення існуючих;

4) сфера охорони здоров'я, що сприяє підтримці фізичного стану людини, від розвитку цієї сфери залежить фізичні можливості найманого працівника.

Отже, для ефективності роботи соціально – економічної сфери, ми маємо мати налагоджений механізм роботи цих сфер, що впливають на життєдіяльність економічних суб'єктів.

За умови вибору методики²⁶ оцінювання функціонування соціально – економічної сфери потрібно виходити з розумінні мети оцінювання. Для початку потрібно визначити конкретну вартість втрат, що були розраховані шляхом кумулятивного підсумку за останні роки гібридної війни та зафіксувати масштаб злочинних дій з боку РФ для українського суспільства. Для оцінювання найоптимальніших шляхів відновлення макроекономічної стійкості та її

²⁵ Самотоєнкова О.В. Економічна статистика. / О.В. Самотоєнкова, Ю.О. Ольвінська. Одеса: ОДЕУ, 2010. 182 с. (Дата звернення: 20.09.2022)

²⁶ Ситник Л.С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством : дис. докт. ек. наук. Донецьк, 2001. 457 с. (Дата звернення: 29.09.2022)

спроможність до швидкого та адаптивного розвитку є найважливішим ідентифікація каналів, що здійснюють негативний вплив та виявлення критичних точок.

Доцільно було би надати загальну вартісну оцінку, що була завдана Україні на момент початку російської агресії, її ціна визначалась конкретними для розвитку напрямками в натуральному та вартісному вимірі. Доречно оцінювати разову втрату потенціалу протягом 2014-2015 рр. з впливом, що був максимальним на території, що знаходиться під окупацією. Для того, щоб визначити розміри втрат, можна було здійснити компаративне дослідження та порівняти з 2013 роком, що був докризовим для української економіки та базовим для відліку кризового зменшення показників.

Акцент було здійснено на стратегічній оцінці впливу з боку російської гібридної агресії в економіку України, що розробили у вигляді якісної оцінки змін, що відбувались системно та матимуть значення для того, щоб розгорнути соціально – економічні процеси та формування спеціальної політики держави.

РОЗДІЛ 2

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЮ СФЕРОЮ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз стану та функціонування соціально-економічної сфери України за її складовими

Соціально – економічна сфера є важливою складовою національної економіки, адже пов'язана з сукупним попитом. Останній є одним з елементів балансування економіки на макрорівні, що в свою чергу відповідає за загальний обсяг витрат на товари в країні, котрі були здійснені домашніми господарствами, урядом, бізнесом та, важливо, іноземними споживачами національних товарів.

У функціонуванні соціально – економічної сфери існують актуальні проблеми, для більш чіткого розуміння ми маємо розглянути стан соціального страхування, соціальної допомоги та соціального забезпечення.

Важливою складовою системи соціального захисту є соціальне страхування, яке представляє механізм фінансового відшкодування фізичним особам певних ризиків, таких як:

- тимчасова втрата працездатності;
- старість;
- інвалідність;
- втрата годувальника.

Під поняттям загальнообов'язкового державного страхування, ми розуміємо певну систему заходів та гарантій, що в свою чергу мають надавати соціальний захист населенню за рахунок грошових фондів, що наповнюються шляхом сплати страхових внесків як роботодавцями так і працівниками, мета якого уособлює створення страхового захисту всіх видів ризику, що зазначені вище.

Останні можуть мати масовий характер та в своїй більшості не залежить від кожної людини.

Якщо аналізувати функціонування соціально – економічної сфери в Україні, то слід врахувати той факт, що остання зовсім не захищена, адже механізм фінансового відшкодування фізичним особам певних ризиків неналагоджений гідним чином, точніше грошова виплата не відповідає належному рівню життя. Якщо ми маємо такі ризики як, інвалідність, тимчасова втрата працездатності, втрата годувальника, які можуть ймовірно не настати, то явище «старості» для більшості суспільства настає, і ця ланка зовсім не захищена. Для аналізу пропонуємо переглянути інформацію з офіційних джерел станом на 1 липня 2022 року.

В залежності від отриманого трудового стажу, громадяни виходять на пенсію починаючи з 60 до 65 років. Якщо людина, досягла віку 65 років, але в той час має менше 15 років трудового стажу, то вона зможе вийти на пенсію, отримуючи соціальну виплату у розмірі 1854 грн.

Мінімальна пенсія на стан 1 липня 2022 року підвищилась до 2027 грн, в той час як мінімальна заробітна плата становить 6700 грн у місячному розмірі. Фактичний розмір прожиткового мінімуму розраховується на основі середніх цін на споживчі товари і послуги та тарифів на житлово – комунальні послуги за повідомленням центральних органів виконавчої влади та становить 4399, 58 грн. Навіть після проведення цих реформ солідарна пенсійна система буде збитковою, але дефіцит бюджету зменшиться та держава зможе покрити цю різницю, але розпочинати реформацію пенсійної системи потрібно зараз (рис. 2.1.1).

Отже, згідно цієї інформації можна зробити висновок, що соціальна сфера знаходиться в непридатному для існування стані, адже не може не тільки забезпечити якісне життя людям пенсійного віку, а веде політику на виживання. Фактичний розмір прожиткового мінімуму перевищує мінімальну пенсію у 2 рази. Але сказати, що на пенсійну систему має суттєвий вплив воєнний стан буде недоречним, адже загальна тенденція починаючи з незалежності України залишається майже однаковою. Номінально змінились тільки суми в гривневому

еквівалентні, за рахунок інфляції, якість життя українців на пенсії не покращилась, ми маємо велику прогалину у сфері пенсійної забезпеченості, які має дуже негативний вплив на соціально – економічну сферу в цілому.

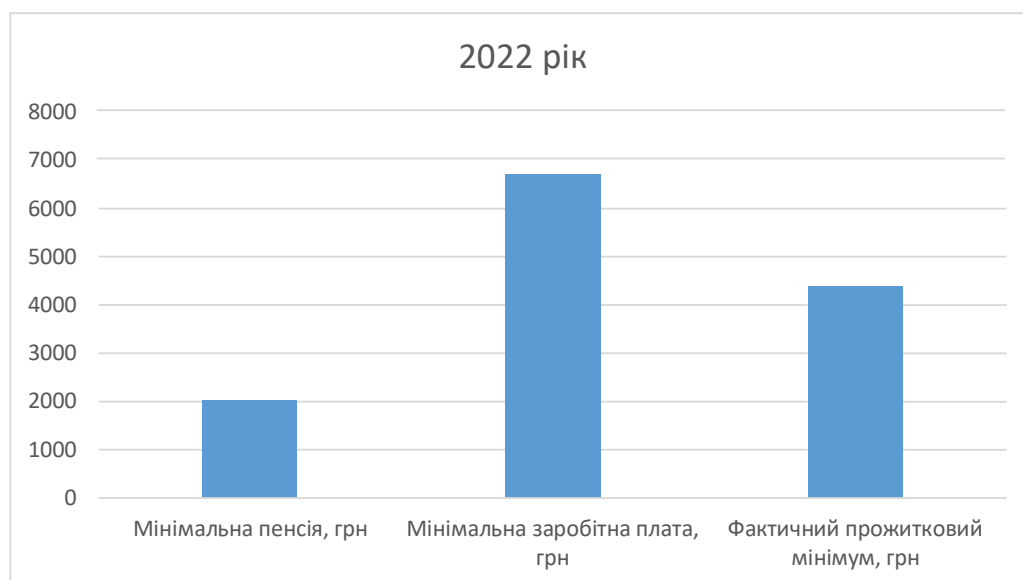

Рисунок 2.1.1 - Порівняння мінімальної пенсії, мінімальної заробітної плати та фактичного прожиткового мінімуму задля аналізу стану соціально – економічної сфери на 2022 рік під впливом воєнного часу.

Джерело: розроблене автором на основі²⁷

В першому розділі ми акцентували увагу на тому, що науковець С.В. Степаненко логічно запропонував розглядати структуру соціально – економічної сфери як цілісну організовану систему, що складається з чотирьох основних сфер (рис. 2.1.2).

Отже, для забезпечення ефективності функціонування соціально – економічної сфери, потрібно сформувати налагоджений механізм роботи зазначених складових даної сфери, що впливають на життєдіяльність економічних суб'єктів.

Перш за все, перед інтерпретацією результатів проведеного аналізу кожної ланки соціально – економічної сфери згадаємо наукові твердження представників

²⁷ Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне забезпечення у цифрах та фактах. Міністерство праці та соціальної політики України, Пенсійний фонд України. К., 2003. 47 с. (Дата звернення: 12.10.2022)

теорії пропозиції, що дотримуються здебільшого однакових позицій із теоретиками монетаризму стосовно регулювання економіки та місце держави.

Рисунок 2.1.2 - Структура соціально – економічної сфери

Джерело: сформовано автором

Представники обидвох сторін приходять до спільної думки, що потрібно зменшити вплив на економіку країни. Головним регулятором економічних процесів залишається ринок, що на позиціях займає провідну роль. Монетаризм у своєму прояві головною ідеєю залишає контроль над грошовою масою, в той час, коли в економіці пропозиції – це максимальна приватизація та податкова політика, що уособлює стимул.

Для більш детального ознайомлення з результатами аналізу стану та функціонування соціально-економічної сфери, пропонуємо переглянути візуалізацію матеріалів дослідження в вигляді діаграми (рис. 2.1.3) та систематизованої динаміки (табл. 2.1.1; табл. 2.1.), що були розроблені автором спираючись на статистичні дані.

Рисунок 2.1.3 - Сукупні витрати домогосподарств, %

Джерело: розроблене автором на основі²⁸

На діаграмі (рис. 2.1.3) представлено динамічне порівняння сукупних витрат домогосподарств за 2019 – 2021 рр., які включають споживчі сукупні витрати та неспоживчі сукупні витрати.

Продовольчі витрати були найвищими у 2020 році, непродовольчі та оплата житла у 2021 році, неспоживчі витрати також займають найвищу позицію у 2021 році. Отже, робимо висновок, що безпосередньо маємо негативний вплив пандемії COVID-19. Середньомісячна заробітна плата по Україні за січень 2020 року становить 10727 грн, а в 2021 році 12337 грн. Індекс інфляції за рік становив 5%, що згідно класифікації є повзучою інфляцією та не є надто небезпечною для економіки.

Що стосується останніх даних, то за інформацією Державної служби статистики України індекс споживчих цін у жовтні 2022 року становив 102,5%, на це значний вплив має російсько – українська війна, серед екзогенних чинників.

²⁸ Україна у цифрах 2021. Державна служба статистика України. К., 2022. URL: file:///C:/:/D1%83%D0%BD%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80/17.11%20%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%B0/zb_Ukraine%20in%20figures_21u.pdf. (Дата звернення: 14.10.2022)

Якщо розглядати ендегенні, то це низка чинників, що уособлюють систему. Простою причиною підвищення цін, є фактор того, коли попит на товари перевищує їх пропозицію. В більшості випадків така ситуація може бути створена штучно. Якщо згадувати період активної фази COVID-19, коли розповсюдження вірусу знаходилося в найвищій точці небезпеки, то ціни на товари першої необхідності, або на ті товари, що мали невиправдано великий попит, суттєво виросли, був дефіцит саме цих продуктів, тому відбувалось тривале зростання загального рівня цін.

При виконанні аналізу функціонування соціально - економічної сфери нами було зосереджено увагу на інформацію про адаптацію по кожній галузей, що нами визначені складові зазначеної сфери.

Таблиця 2.1.2 – Динаміка основних показників галузі освіти

Показники	Рік		
	2019	2020	2021
Заклади дошкільної освіти, тис.	14,8	15,3	15,0
Та кількість дітей в них, тис.осіб	1230	1151	1111
Заклади загальної середньої освіти(на поч. року, тис.)	15,2	14,9	14,0
Кількість учнів в них, тис.осіб	4138	4211	4230
Заклади вищої освіти	619	644	634
Кількість студентів в них, тис.осіб	1440	1308	1329
Наукові установи та заклади вищої освіти, які мають аспірантуру	417	408	380
Кількість аспірантів, осіб	25245	25668	26389

Джерело: розроблене автором на основі²⁹

²⁹ Україна у цифрах 2021. Державна служба статистика України. К., 2022. URL: file:///C:/:/%D1%83%D0%BD%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1%80/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80/17.11%20%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%B0/zb_Ukraine%20in%20figures_21u.pdf. (Дата звернення: 14.10.2022)

Отже, ми спостерігаємо загальну тенденцію на спад серед наукових установ та закладів вищої освіти, що мають аспірантуру, але в той час, кількість аспірантів збільшується. Серед закладів загальної середньої освіти помірне збільшення учнів, в той час коли закладів не початок року починаючи з 2019 року зменшувалась чисельність. Серед студентів закладів вищої освіти бачимо суттєву різницю між 2019 та 2020 роком. Такі зміни можуть говорити про викорінення поняття «викривлення професій», можливе балансування між вищою освітою та середньої спеціальної освіти. Ці зміни можуть свідчити про позитивні зміни, адже великий відсоток студентів, що отримували вищу освіту не працювали за спеціальністю, тому якщо відсоток зменшився, але на спеціальну освіту збільшився, це позитивно вплине на економіки України.

Таблиця 2.1.3 – Динаміка основних показників в галузі охорони здоров'я

Показники	Роки		
	2019	2020	2021
Кількість лікарів усіх спеціальностей(без врахування зубних лікарів), тис	185	180	144
Кількість середнього медичного персоналу, тис.	330	309	261
Кількість лікарняних закладів, тис.	1,6	1,6	1,2
Кількість лікарняних ліжок, тис.	295	275	245
Кількість лікарських амбулаторно – поліклінічних закладів, тис.	10,6	10,6	8,2
Планова ємність амбулаторно – поліклінічних закладів, тис. відвідувань за зміну	920	929	831

Джерело: розроблене автором на основі³⁰

³⁰ УКРАЇНА У ЦИФРАХ 2021. Державна служба статистика України. К., 2022. URL: file:///C:/%D1%83%D0%BD%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1%80/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80/17.11%20%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%B0/zb_Ukraine%20in%20figures_21u.pdf. (Дата звернення: 14.10.2022)

Отже, за результатами проведеного аналізу можемо зробити висновок, що якість основних показників охорони здоров'я значно погіршується на момент порівняння 2021 з 2019 роком. Так як ми розглядаємо вплив COVID-19 на основні елементи нашої системи, має зрозуміти яким чином пандемія змогла зачепити саме ці ланки життєдіяльності системи. Умовно кількість лікарняних ліжок мала би збільшитись на момент 2020 року, але ми бачимо зменшення цього показника.

Головною ідеєю реформи, що запровадила Уляна Супрун було спрямування коштів не на підтримку мережі лікарень, а на фінансування потреб пацієнтів, «кошти йшли за клієнтом».

Відбувалась зміна принципу закупівель лікарських препаратів на державному рівні. Новий принцип закупівель руйнував частину старих корупційних схем, що надавав можливість заробляти на державних закупівлях, тому було чимало скандалів на адресу особисто Уляни Супрун. Вперше за довгий час почали відкрито проводити закупівлі на конкурсній основі, що дало змогу заощадити бюджету близько третини суми, яка витрачалась щорічно. Перебувала на посаді з 2016 – 2019 рік та можемо спостерігати після 2019 року негативні зміни у сфері охорони здоров'я.

Головним завданням, що постало перед законодавством про загальнообов'язкове державне соціальне страхування є встановлення певних гарантій, що пов'язані із захистом прав та інтересів застрахованих осіб на фінансове забезпечення за рахунок втрати трудового доходу через появу страхових ризиків, що є універсальними, на даний момент ця функція не працює.

В реаліях сьогодення, на жаль, жоден з видів соціального страхування (рис. 2.1.4) не функціонує належним чином. Якщо ми говоримо про антикризове регулювання економічного розвитку, то маємо звернути увагу на податки, що є основним інструментом цього регулювання. Як змінювався єдиний соціальний внесок в Україні можна переглянути в додатку Б, що охоплює з 2011 по 2022 рр. Важливість їх полягає в тому, що вони є дотичними до наших елементів та мають зв'язок в умовах макроекономічної стагнації, вони можуть виконувати

стимулюючу функцію. Як приклад, уряд може вдаватися до зниження податків, для того, щоб простимулювати підприємства в умовах кризи. У випадку, коли економіка країни переходить на стадію економічного піднесення, уряд може використовувати податки в бік підвищення для того, щоб стримати економічне зростання, що не є корисним. Ці дії можуть бути направлені для запобігання перегріву економіки.

Рисунок 2.1.4 - Види загальнообов'язкового державного соціального страхування

*Джерело: розроблене автором з використанням*³¹

Податкове стримування³² є менш розповсюдженою функцією у податковому регулюванні, так як ціль - стримувати розвиток окремих галузей економіки та інвестиційну активність, в цілях недопущення кризи надвиробництва. Податкове стримування ґрунтується на збільшенню переліку податкових платежів та відміні податкових пільг, але таке трапляється рідко і найближчі роки не загрожує Україні.

³¹ Ткаченко А.М. Криза: сутність, класифікація та причини виникнення. А. М. Ткаченко, Ю. В. Калюжна. К., 2013. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/72005904.pdf>. (Дата звернення: 23.10.2022)

³² Кузнецов К. Як криза змінює податкову систему. *Економічна правда*. 2009. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2009.09.21.208340>. (Дата звернення: 29.10.2022)

Тема оподаткування завжди дотична до будь – якої сфери функціонування. Але не завжди зниження податків призводить до збільшення доходів та заощаджень підприємців. За рахунок грамотної та виваженої політики оподаткування можна збільшити доходи та заощадити кошти, при цьому збільшивши інвестиції за рахунок їх залучення як від зовнішніх так і внутрішніх інвесторів.

Повертаючись до соціальної сфери доцільно виокремити три підходи до трактування поняття «соціальна сфера»:

- процесуальний підхід (процеси, що спрямовані на підвищення рівня життя у суспільстві);
- змістовий підхід (спрямований на змістове наповнення поняття «соціальна сфера»);
- інституційний підхід (розглядає інституційні одиниці, які забезпечують у суспільстві підвищення рівня життя).

Проте в Україні наявні несприятливі передумови розвитку соціальної сфери, до яких ми відносимо: зменшення ВВП на душу населення; наявність реальних диференціацій у рівні доходу життя багатого і бідного населення; великі обсяги тінізації ринку праці, зайнятості, доходів і витрат населення; високий рівень корупції в освітній, культурній сферах, житлово-комунальному господарстві та системі надання державних соціальних послуг; нераціональність структури доходів і витрат населення, присутній максимально низький рівень державного фінансування підтримки і розвитку соціальної сфери; зменшення очікуваної тривалості життя, зменшення чисельності населення, звуження освітнього потенціалу; погіршення стану розвитку та якості функціонування об'єктів соціальної та житлово-комунальної інфраструктури.

2.2 Інституційне забезпечення та важелі регулювання соціально-економічної сфери в системі публічного управління

Інституційна основа пов'язана з організацією процесу перерозподілу та діяльності відповідних установ. У той час, коли концептуальна спирається на використання різних теорій в урядовій соціальній політиці.

Державний механізм регулювання включає в себе первинний розподіл, такий як:

- оплата праці;
- перерозподіл через державний бюджет;
- перерозподіл через податкову та трансфертну системи, де кінцевий розподіл відбувається через послуги та операції економічним суб'єктам.

За умови державного розподілу доходів обов'язковим є встановлення верхньої межі збільшення номінальної заробітної плати в державному секторі.

Економічне значення регулювання заробітної плати визначається тим, що її зміна впливає на сукупний попит та витрати виробництва. Первинне регулювання доходів використовується державою як для підвищення конкурентної спроможності національної продукції, заохочення інвестування, так і для стримування зростання заробітної плати й інфляції. Перерозподіл доходів зазвичай здійснюється через державний бюджет, що у свою чергу складається з диференційованого оподаткування різних груп одержувачів доходів і соціальних виплат населенню.

Для порівняння зі світовим досвідом розглянемо коефіцієнт Джині в деяких країнах світу (табл. 2.2.1). Зазвичай такі економічні показники використовують для того, щоб показати нерівність доходів, яка існує між громадянами певної країни.

Таблиця 2.2.1 - Коефіцієнти Джині в країнах світу за 2018 рік

Ранг	Країна	Коефіцієнт
83	Україна	0,256
37	Словакія	0,260
6	Німеччина	0,283
35	Польща	0,327
15	Великобританія	0,359

Джерело: розроблене автором на основі³³

Отже, показник нерівності розподілу деякої величини чисел, що приймає значення між 0 та 1, де 0 приймається за абсолютну рівність, а 1 означає повну нерівність.

Для ефективного забезпечення соціального прогресу при різних варіантах соціальної політики потрібно забезпечити високий рівень ВВП та добробуту в країнах з розвинутою економікою.

Високий рівень диференціації грошових доходів населення підтримується урядами США та Великобританії, на думку останнього це спонукає до стимулювання соціально – економічного розвитку.

Забезпечення високого рівня добробуту громадян кожної країни є однією з важливих функцій держави. Спостерігаючи тенденцію на збільшення загального рівня доходів населення в українській економіці залишаються нагальні проблеми такі як:

- недостатній рівень оплати праці;
- значна частка соціальних трансфертів у структурі доходів;
- збільшення диференціації доходів;
- наявність великого відсотку громадян, що отримують доходи нижче прожиткового мінімуму;
- значна кількість проблем, що потребують удосконалення фінансової політики регулювання доходів населення та виявлення важелів регулювання.

Для глибокого дослідження специфіки регулювання доходів населення, ми маємо виокремити важелі, які є суттєвими складовими управління цими процесами. Кожен елемент фінансової системи має відповідну політику на макрорівні та мікрорівні, за деякими напрямками.

1. Бюджетна політика;
2. Грошово – кредитна політика;

³³ Кушнірчук Ю. М. Оптимізація рівня фіскального навантаження з метою економічного забезпечення держави. Ю. М. Кушнірчук.. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. №20. С. 163 (Дата звернення: 29.10.2022)

3. Страхова політика;
4. Пенсійна політика;
5. Банківська політика;
6. Інвестиційна політика.

Реалізація цих політик в повному обсязі повинна враховувати економічний стан, виконувати певні правила функціонування фінансової системи, модернізувати реформи, здебільшого це стосується фінансової системи. Функціонування цих політик забезпечить якісне регулювання доходами населення.

До інституційних засади державної підтримки підприємництва належать: наявність організаційної структури; наявність ринкової інфраструктури; інформаційно-консультаційне забезпечення підприємництва; кадрове забезпечення; науково-методичне забезпечення; моніторинг державної підтримки.

Сутність функціоналу державної влади полягає в тому, що, відображаючи загальну волю громадян держави, вона справляє цільовизначальний, організуючий, регулюючий вплив на все суспільство.

Управління є цілеспрямовуючим, організуючим і регулюючим впливом людей на власну, суспільну, колективну і групову життєдіяльність, який здійснюється як безпосередньо, так і за допомогою спеціально створених структур, таких як держава, громадські об'єднання, партії, спілки, асоціації, фірми.

Будучи одними з найдієвіших інструментів (рис. 2.2.1), податкові інструменти є ще і одними з найнебезпечніших, через специфіку короткострокових та довгострокових наслідків їх впливу на економіку. Короткостроковий ефект їх дії напрямку пов'язаний із зміною податкових ставок або, так званих, автономних податків, які безпосередньо змінюють доходи і, відповідно, величину споживання. Тобто, в даному випадку, податки впливають, перш за все, на сукупний попит, зміна якого стимулює динаміку пропозиції. Проте для того, щоб ефект від зміни податків став очевидним, необхідний певний проміжок часу, а також упевненість споживачів в тривалості дії нових податків. У зв'язку з цим використання податків як інструментів фіскального регулювання значною мірою ускладнюється, а часті

зміни податкового законодавства в країні роблять неможливим достовірний моніторинг результатів регулюючого впливу на економіку.

Рисунок 2.2.1 - Важелі фінансової політики регулювання доходів населення

Джерело: розроблене автором на основі³⁴

Систему фінансування соціального захисту, що ми можемо спостерігати в українській практиці є поєднанням радянської та європейської моделі. Законом «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» та методикою затвердженою КМУ визначається порядок виплат певним категоріям³⁵. Втручання держави в деякі регулятивні процеси є необхідністю, якщо ми говоримо про ринкову економіку. Кризові явища можуть виникати за умови втрати контролю з боку держави, такий досвід був в США за часів великої депресії³⁶. В. Кушлін наголошує на тому, що «основним напрямом є перерозподіл через державний бюджет шляхом диференційованого оподаткування окремих груп отримувачів доходів і соціальних виплат».

³⁴ Воронова Л. К. Фінансове право України. К., 2006. 448 с. (Дата звернення: 29.10.2022)

³⁵ Ситник Л. С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством : дис. докт. ек. наук. Ситник Л. С. Донецьк, 2001. 457 с. С. 74-78. (Дата звернення: 30.10.2022)

³⁶ Ситник Л. С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством : дис. докт. ек. наук. Ситник Л. С. Донецьк, 2001. 457 с. С. 27-31. (Дата звернення: 30.10.2021)

Інші науковці притримуються думки, що основними напрямками, що визначають регулювання доходів має бути визначення та коригування розмірів прожиткового мінімуму і на цій основі має бути встановлення мінімальної заробітної плати, пенсій, стипендій, соціальних допомог.

На фінансово – монетарний передавальний механізм здійснюється вплив окремих інститутів, який відрізняється в умовах економічної стабільності та нестабільності. Імпульси фінансово – монетарного регулювання можуть не мати впливу на стабільність економіки в післякризових умовах, в той час, коли макроекономічні ланцюги передачі цих імпульсів можуть перестати функціонувати.

Ефективність варто розглядати як спроможність отримати бажаний результат. Вплив монетарного та фіскального регулювання можна оцінити за критеріями кінцевих цілей, таких як: досягнення збалансованої динаміки основних макроекономічних показників, темпів економічного зростання, стабільності цін, рівня зайнятості.

Інституційна трансформація, що є важливою складовою в перехідній економіці постає як процес виникнення та замінення правил економічної поведінки. Відбувається заміна старих інститутів, але доволі часто спрацьовує фактор спадковості з фази економічних взаємин. Істотна роль у створенні цілісної інституційної система належить державі, намір позбутись державного втручання поніс певні наслідки такі як невдачі ліберальних перетворень, які призупинили рух ринкових реформ.

2.3 Оцінювання результативності регулюючого впливу інструментарію публічного управління на соціально – економічну сферу

Відомий представник теорії економіки пропозиції А. Лаффер³⁷, який є прихильником ідей економічного лібералізму, приділяючи увагу впливу податків та податкової політики на економічну активність, наголошував на доцільності зменшенні регулюючого впливу держави. Лаффером було доведено, що при досягненні граничної величини податкових ставок знижуються стимули до

підприємницької активності, посилюється процес ухилення від оподаткування, скорочуються податкові доходи бюджету, і навпаки, їх зниження забезпечує зростання виробництва і додаткові податкові надходження до бюджету.

Вплив податків на діяльність представників малого бізнесу може бути як конструктивним, так і деструктивним (табл. 2.3.1). Розробка виваженої державної політики у сфері оподаткування обов'язково повинна враховувати регулюючий вплив податків. Тому, регулюючий вплив має позитивну характеристику та ефективно впливає на соціально – економічну сферу, якщо правильно збудувати стратегію.

Отже, Законом України "Про Державний бюджет України на 2021 рік" за бюджетною програмою КПКВК 1209610 на 2021 рік було передбачено бюджетні призначення у сумі 170 792,9 тис грн, в тому числі за загальним фондом 20 766,5 тис. грн. та спеціальним фондом - 150 026,4 тис.грн.

У зв'язку із прийняттям Закону України від 02.12.2021 № 1932-IX "Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2021 рік" щодо надання допомоги в рамках Програми "єПідтримка" за КПКВК 1209610 зменшено бюджетні призначення загального фонду на суму 52 705,5 тис гривень. У звітному періоді видатки за бюджетною програмою не здійснювались.

Бюджетна програма³⁸ КПКВК 1209610 в частині будівництва та проектування прикордонних інспекційних постів, а також розробки та впровадження програмних продуктів не реалізована через довготривалий процес

³⁷ Система оподаткування та податкова політика: навч. посіб. / В. Б. Захожий, Я. В. Литвиненко, К. В. Захожай та ін.; Під керівн. та наук. ред. В. Б. Захожая, Я. В. Литвиненка; М-во освіти і науки України. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 465 с. С. 67-69.

³⁸ Ситник Л. С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством : дис. докт. ек. наук. Ситник Л. С. Донецьк, 2001. 457 с. (Дата звернення: 30.10.2022)

узгодження технічних та процедурних питань, визначених законодавством України та вимогами Світового банку.

У 2021 році були проведені підготовчі заходи для забезпечення реалізації бюджетної програми за комплексом визначальних пунктів.

1. Затвердження порядку використання коштів.

Таблиця 2.3.1 - Просування доступу сільськогосподарських малих та середніх підприємств до ринків експорту шляхом введення в дію інтерактивної інформаційної системи вимог до безпечності харчових продуктів та вимог ринків експорту

Результативні показники	План	План зі змінами	Факт	Відхилення плану зі змінами від плану(+/-)	Відхилення факту від плану зі змінами(+/-)
Загальна вартість створення та впровадження програмних продуктів(тис. грн)	56481,6	56481,6	0,0	0,0	-56481,6
Загальна вартість придбаного обладнання для створення Центру обробки даних(тис. грн)	9614,5	9614,5	0,0	0,0	-9614,5
Кількість створених та впроваджених програмних продуктів (од.)	4,0	4,0	0,0	0,0	-4,0
Середня вартість робіт з створення та впровадження програмного продукту(тис. грн)	14120,4	14120,4	0,0	0,0	-14120,4
Середня вартість одиниці придбаного обладнання для Центру обробки даних (тис. грн)	133,5	133,5	0,0	0,0	-133,5
Рівень введення в дослідну експлуатацію програмних продуктів(відс)	50,0	50,0	0,0	0,0	-50,0
Кількість придбаного обладнання для створення Центру обробки даних (од)	72,0	72,0	0,0	0,0	-4,0

Джерело: розроблене автором на основі³⁹

2. Проведення екологічної та соціальної оцінки п'яти потенційних місць розташування прикордонних інспекційних постів та проведення робіт щодо майбутнього оформлення.

3. Завершення оформлення правостановлюючих документів на дві земельні ділянки в межах пропуску «Ужгород», «Порубне».

4. Підготовлення проєкту технічного завдання на закупівлю послуг інженера - консультанта.

5. Підготовлення проєкту екологічних та соціальних рекомендацій, що є невід'ємною частиною всіх технічних завдань, пов'язаних з будівництвом та закупівлею обладнання для встановлення ІТ-систем.

Розкриваючи взаємозв'язки Міністерства економіки України з іншими органами державної влади, бачимо взаємодію з виконавчою гілкою влади(Кабінет Міністрів України) та законодавчою гілкою влади(Верховною владою України), таким чином проглядаємо вертикальний зв'язок.

Відбувались ділові зустрічі, які можна визначити результативністю регулюючого впливу:

1. Участь Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України у засіданні Уряду 07 квітня 2021 року.

2. Участь Мінекономіки у засіданні Уряду 26 травня 2021 року.

3. Участь Міністерства економіки України у роботі Верховної Ради України 12 – 16 липня 2021 року.

4. Участь Міністерства економіки України у роботі Верховної Ради України 05 – 09 липня 2021 року.

³⁹ Україна у цифрах 2021. Державна служба статистика України. 2022. URL: file:///C:/D1%83%D0%BD%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1%80/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80/17.11%20%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%B0/zb_Ukraine%20in%20figures_21u.pdf.

5. Участь Міністерства економіки України у роботі Верховної Ради України 07 – 10 вересня 2021 року.

6. Участь Міністерства економіки України у роботі Верховної Ради України 29 листопада – 03 грудня 2021 року.

Отже, Міністерство економіки України співпрацює з виконавчою та законодавчою гілками влади, таким чином налагоджує комунікацію.

Для ефективної роботи потрібно:

- розробити чіткий стратегічний план;
- прорахувати усі можливі ризики;
- налагодити горизонтальні та вертикальні зв'язки.

Міністерство економіки України сприяє цьому, нами було проаналізовано результати участі його представників в засіданнях уряду, які дозволили констатувати відповідні висновки з діяльності Міністерства.

Забезпечення життєвих сил і добробуту учасників соціальних процесів залежить від рівня розвитку виробництва, величини та способу використання й розподілу національного багатства, величини створюваного в ній суспільного багатства, важливості взаємовідносин між людьми, саме тому процеси, що відбуваються в соціальній сфері і в ході яких вирішуються наявні проблеми, частіше називають не соціальними, а соціально – економічними, що акцентує увагу на внутрішньому зв'язку соціально – економічних процесів.

Система господарювання в Україні потребує структурних змін в суспільстві та економіці, які визначаються через соціально – економічні процеси, які забезпечують стабільність політичної та економічної ситуації в країні, умовах збалансованої захищеності населення.

Соціально – економічні процеси прив'язані до територій або діяльностей господарюючих суб'єктів, стосовно яких ці процеси розглядаються, тому вивчаються масштаби чи темпи потрібних змін, що будуть відбуватись саме в регіонах, державних системах чи функціонування певних підприємств на мезо, макро, мікрорівнях.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ОНОВЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЮ СФЕРОЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

3.1 Соціально-економічні наслідки коронакризи, впливу військового конфлікту та глобальні ризики породження невизначеності у соціально - економічній сфері

Для того, щоб мінімізувати негативні соціально – економічні наслідки пандемії COVID-19⁴⁰ необхідно прогнозувати тенденції та задійснювати продумані кроки, що є базою для прийняття коректних управлінських рішень, які повинні мати не лише тактичний характер реалізації, але й передбачати стратегічні підходи до здійснення ефективного публічного управління.

Економіка України зіштовхнулась з боротьбою з пандемією COVID-19 в умовах продовження реформ, стимулювання економічного зростання.

Ми можемо бачити роль держави як кризового менеджера, як у контексті локалізації спалаху та запобігання поширенню COVID-19, так і в контексті підтримки економіки. Якщо здійснювати порівняння з фінансовою кризою 2008 - 2009 рр, то в період пандемії ця роль держави набагато ефективніша.

Соціальна політика за таких умов виконувала роль макроекономічного стабілізатора, тобто виконувала не тільки функцію захисту верств населення, але і функцію рятування економіки, через збільшення бюджетних витрат.

Доцільно перед оцінкою наслідків кризи розглянути фактори, що впливають на виникнення кризи в умовах невизначеності.

⁴⁰ Gaspar V. Facing the crisis: the role of tax in dealing with COVID-19. Vitor Gaspar. 2020. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/06/16/vc-facing-the-crisis-the-role-of-tax-in-dealing-with-covid-19>. (Дата звернення: 19.11.2021)

На думку більшості науковців поняття «кризи» безпосередньо пов'язано з причинно-наслідковим зв'язком, який спричинює умови невизначеності (табл. 3.1.1).

Таблиця 3.1.1 - Наукові підходи до визначення поняття «криза»

Автор	Тлумачення змісту поняття «кризи»
Сибіряков В.	Криза – будь-яка зміна якихось параметрів системи, як позитивна, так і негативна призводить до протилежної зміни інших параметрів системи
Дацюк І.	Криза - об'єктивний процес, що призводить до оптимізації системи або до її знищення у разі неспроможності адаптуватися до нових умов та розвиватися, адже це ставлення ґрунтується на діалектичній єдності основних тенденцій в існуванні системи — сталого функціонування та розвитку, що поступово змінюють одна одну
Чернявський О.	Криза являє собою ситуативну характеристику функціонування будь-якого суб'єкта, що є наслідком невизначеності в його зовнішньому та внутрішньому середовищі
Галушко О.	Криза - об'єктивний процес, що призводить до оптимізації системи або до її знищення у разі неспроможності адаптуватися до нових умов та розвиватися
Розенталь Ю. Піджненбург Б.	Кризовими називають ситуації, позначені високою небезпекою, станом невпевненості, відчуттям невідкладності

Джерело: розроблене автором на основі⁴¹

В результаті розгляду полеміки наукових підходів до тлумачення феномену кризи нами констатовано, що змістовно дослідники підтверджують його зв'язок із категорією «невизначеності» та визначають дві групи факторів виникнення кризових явищ.

Головними екзогенними факторами виникнення кризових явищ в соціально – економічній сфері держави є:

- політична нестабільність у країні;
- спад кон'юнктури в економіці в цілому;
- зменшення купівельної спроможності населення;
- високий рівень інфляції;
- нестабільність фінансового та валютного ринків;
- посилення конкуренції в галузі;
- криза окремої галузі;

⁴¹ Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси: Навч. посібник. К.: Атіка, 2004. 368 с. (Дата звернення: 09.11.2022)

- сезонні коливання;
- посилення монополізму на ринку.

До групи основних ендегенних факторів, що впливають на виникнення кризових явищ, доцільно врахувати наступні:

- неефективний менеджмент;
- низький рівень кваліфікації персоналу;
- недоліки у виробничій сфері;
- низький рівень маркетингу та втрата ринків збуту продукції;
- прорахунки в інвестиційній політиці;
- брак інновацій та раціоналізаторства;
- обмеженість фінансових ресурсів.

В цілому, виокремлені чинники ускладнюють усунення умов «невизначеності», тому для того, щоб максимально мінімізувати це явище, нам потрібно усунути фактори шляхом ефективної регуляції процесів в соціально - економічній сфері.

В результаті проведеного аналізу наслідків світової кризи експертами встановлено недосконалість механізму податкового регулювання та неефективність податкової системи як інструменту регулювання економіки, що має бути спрямована на подолання кризи в кожній країні.

Також до інструментів, що формують додаткові фінансові ресурси правильно було б віднести впровадження знижених ставок оподаткування (табл. 3.1.2). Обов'язково потрібно враховувати закордонний досвід, де оподаткування, що є пільговим надається стратегічним та провідним галузям економіки кожної країни, що у свою чергу спрямовують її на європейський шлях власного розвитку. За умови використання потужного арсеналу податкових антикризових заходів виникає потреба якісного реформування податкової системи.

Кожна сфера діяльності потребує підтримки з боку держави. Малий та середній бізнес страждають першочергово, фінансова підтримка є неналежною в Україні. Тому можливість регулювання податків була б доречною, або

Таблиця 3.1.2 – Відомості про зміни ставки оподаткування в Україні

Ставка податку на прибуток	Вид доходу	Нормативна база
18%	Базова (основна) ставка податку на прибуток	п. 136.1 ПКУ
3%	За договорами страхування від об'єкта оподаткування	пп. 141.1.2 ПКУ
0%	За договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорів страхування додаткової пенсії	пп. 14.1.52, пп. 14.1.52 - 1, пп. 14.1.52 - 2, пп. 14.1.116 ПКУ
0, 4, 5, 6, 12, 15, 18 і 20%	Доходи нерезидентів та прирівняних до них осіб із джерелом їх походження з України у випадках, встановлених п. 141.4 ПКУ	п. 136.3 ПКУ
10%	Від доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів	п. 136.4 ПКУ
18%	Від доходу, отриманого від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів, зменшеного на суму виплачених виплат гравцю.	п. 136.4 ПКУ
30%	Проведення діяльності з випуску та проведення лотерей (з урахуванням положень п. 48 підрозд. 4 розд. XX ПКУ): • з 01.01.2017 р. по 31.12.2017 р. включно –18 %; • з 01.01.2018 р. по 31.12.2018 р. включно –24 %; • з 01.01.2019 р. по 31.12.2019 р. включно –26 %; • з 01.01.2020 р. по 31.12.2020 р. включно –28 %; • з 01.01.2021 р. –30 %.	п. 136.6 ПКУ, п. 48 підрозд. 4 розд. XX ПКУ
0%	На період до 31.12.2021 р. – для платників податку на прибуток, які відповідають критеріям, визначеним у п. 44 підрозд. 4 розд. XX ПКУ (зокрема, річний дохід яких не перевищує 3 млн. грн та розмір нарахованої зарплати – не менше 2-х мінімальних зарплат)	п. 44 підрозд. 4 розд. XX ПКУ

Джерело: розроблене автором на основі⁴²

можливість введення податкових канікул для підприємств. Така взаємодія між владою та бізнесом була б досить ефективною інтеграцією задля стабілізації економіки. Протидія викликам COVID-19 має бути більш рішучою та ефективною з боку держави. З початку пандемії багато підприємств змушені були закриватися, можливою причиною була саме неефективна взаємодія між владою та бізнесом.

⁴² Ставки податку на прибуток. 2020. URL: https://services.dtkr.ua/catalogues/tax_rates.67. (Дата звернення: 15.11.2022)

Уряд не надав якісної допомоги, що у свою чергу спричинило закриття багатьох компаній. З іншого боку, ми бачимо чітке лобіювання інтересів інших компаній, які працюють починаючи з пандемії, незважаючи на заборони уряду.

Важливо зазначити деякі історичні передумови самого початку агресії Російської Федерації проти України, а саме ескалація економічного тиску, що стали для передумови реалізації відкритої агресії.

Витіснення українських товарів з російського внутрішнього ринку, нарощування торговельних обмежень, що в свою чергу перетворились на торговельну війну, мали зміст ще в 2012 році, коли ми можемо спостерігати, що товарний експорт до цієї країни з України зменшився на 11 %, пізніше у 2013 році зменшився ще на 14, 6%.

Україна мала високий рівень чутливості національної економіки до російської агресії, що свідчило про неготовність та низьку ресурсну забезпеченість для відповіді на агресію в 2014 році. Ескалація агресії РФ⁴³ проти України демонструє недостатність підходу «протистояння в обмін на економіку» за умови розбудови взаємовідносин у попередні роки, коли умовне зміцнення економічної взаємодії та взаємозалежності вважались чинниками унеможливлення збройного конфлікту.

РФ використала сформовані економічні зв'язки як додатковий важіль для тиску та просування своїх політичних цілей.

Податкові зміни мають передбачити й удосконалення бюджетної політики держави. Метою удосконалення податкової системи України має бути створення податкової системи, сприятливої для економічного зростання. Проте зміни в сфері оподаткування спричиняють ризики та мають певні наслідки.

1. Небезпечні впливи на життєдіяльність держави та суспільства;
2. Створення нових можливостей, які можуть мати певний потенціал для розвитку.

⁴³ Цірат Г. Запобіжник від агресії: як позбавити РФ імунітету та змусити відшкодовувати збитки / Г. Цірат, Ю. Атаманова. *Європейська правда*. 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2022/07/14/7143068/>.

Масштаб можливих наслідків кожного з ризику, що може виникнути повинен бути оцінений за різними критеріями, такими як, тяжкості, кількості та тривалості.

Після проведення поглибленого аналізу всіх можливих і загроз можлива зміна пріоритетності використання потенціалу через з'ясування специфіки сильних та слабких сторін (табл.. 3.1.3). Потрібно враховувати практику світового досвіду для того, щоб оцінити наслідки впливу ризиків та загроз, що можуть виникнути.

Таблиця 3.1.3 - SWOT-аналіз розвитку економіки України в умовах протидії COVID-19 та російсько – української війни

Сильні сторони	Слабкі сторони
Розвиток торгівлі в онлайн сфері, як наслідок податкові надходження до бюджету; Спрямування допомоги на здійснення ключових реформ від США та ЄС; Активна підтримка реформи децентралізації та регіонального розвитку; Перехід багатьох підприємств на безпаперовий документообіг; Зростання військового потенціалу та модернізації оборонної сфери.	Медицина; Слабкість інститутів влади; Тиск на малий та середній бізнес; Лобіювання інтересів; Зростання індексу цін; Процес скорочення працівників; Зниження ВВП; Можлива гіперінфляція; Недоотримують усі сфери бізнесу;
Можливості	Загрози
Переведення роботодавцями працівників на онлайн-режим, що зменшує загрозу захворюваності та допомагає зменшити обсяг коштів на оренду приміщення; Діджиталізація багатьох процесів; Перегляд пріоритетних галузей та збільшення фінансування в тих, де існує потреба; Повернути окуповані території, які були анексовані 2014 року.	Загроза ескалації військ по всій країні; Бюджет недоотримує податкові надходження; Зростання бідності серед населення; Загроза знеструмлення Києва;

Джерело: розроблене автором

Проведений нами Свот-аналіз охоплює лише період до першого червня - тобто збитки, завдані упродовж останніх трьох місяців, у наведеній таблиці-результатів досліджень не враховані. За представленими у ній оцінками, прямі збитки, завдані у першу чергу житловому комплексу, транспорту, торгівлі та

промисловості України, сягають 97 мільярдів доларів США. Тоді як збитки, спричинені порушенням економічних потоків та ланцюгів виробництва, оцінюються у 252 мільярди доларів. Дані дослідження підкреслюють масштаби викликів, з якими Україна стикається, намагаючись відновити свою економіку та водночас даючи відсіч російській агресії, яка не припиняється.

"Ця цифра вражає, - констатує віцепрезидентка Світового банку у справах регіону Європи та Центральної Азії Анна Б'єрде у розмові з DW. - Нам треба визнати, що ця війна має руйнівний вплив на Україну". Оцінки збитків України у війні, зроблені Світовим банком, було оприлюднено одночасно з даними Держстату, згідно з якими у другому кварталі поточного року ВВП України впав на 37 відсотків у порівнянні з другим кварталом минулого року.

Для того, щоб мінімізувати негативні соціально – економічні наслідки пандемії, необхідно робити прогноз на тенденції та здійснювати конкретні кроки, які стануть базою для адекватних управлінських рішень за умов обмеження ресурсів. Для подолання кризи потрібно вміти приймати швидкі рішення, які зазвичай мають тактичний характер, але водночас мають довгострокове бачення. Перед Україною постали виклики як для боротьби з пандемією, але на даний момент, в меншій мірі, так і боротьба проти наслідків воєнної агресії РФ проти України. Перед урядом постають завдання продовжувати реформи, забезпечувати макроекономічну стабільність, стимулювати економічне зростання та підтримувати соціально – економічну сферу країни, що прямо відчуває негативні наслідки коронакризи.

На нашу думку, невизначеність ми маємо усвідомлювати як позитивне явище, яке тримає економіку в стані постійної напруги та постійно потреби розробляти нові способи та альтернативи подолання наслідків вищезазначених проблем, що поширюються та поглиблюються.

3.2 Впровадження форсайту як інструменту публічного управління соціально-економічним розвитком в умовах невизначеності

Існує багато визначень явища форсайту та ми більше схильні до визначення останнього американським дослідником Беном Мартіном, на думку якого «форсайт — це систематична спроба заглянути в довгострокове майбутнє науки, технології,

економіки і суспільства з метою ідентифікації зон стратегічного дослідження та появи родових технологій, які подають надії приносити найбільші великі економічні і соціальні вигоди»⁴⁴.

Ми маємо використати ці економічні та соціальні вигоди як інструмент публічного управління соціально – економічним розвитком.

Форсайт складається з наступних етапів:

1. Проведення аналізу та тенденцій у світовій науці і техніці.
2. Складання списку перспективних «тем» економічного, науковотехнічного і соціального розвитку.
3. Опитування експертів за методом Дельфі⁴⁵.
4. Ранжування обраних тем за ступенем їх інноваційної значущості.
5. Складання переліку національних науково-технічних пріоритетів і критичних технологій.

Важливою складовою Форсайту є створення мереж висококваліфікованих та зацікавлених експертів – учасників. Мережі складаються з представників влади, бізнесу. Експерти як учасники процесу повинні мати необхідне передчуття щодо заходів попереджувального впливу та уявляють як свідомо застосувати наявні в їх розпорядженні ресурси.

Злободенною перманентною проблемою розвитку соціально – економічної сфери в умовах невизначеності слід визнати подолання безробіття. Саме на базі дослідження цієї проблеми важливо усвідомити доцільність використання форсайту як інструменту стратегування в системі публічного управління.

⁴⁴ Аксьонова О. М Форсайт-проект розвитку аграрного сектору як умови впровадження інноваційних технологій. *Економіка*. 2013. №7. URL: <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/economy-112/business-sectors-of-theeconomy-112/12524-112-610>. (Дата звернення: 18.11.2022)

⁴⁵ Богачов С. Форсайт як методологія проектування майбутнього / С. Богачов, О. Соловцова // *Схід*. 2013. № 5. С. 14-17. (Дата звернення: 18.11.2022)

В процесі проведеного нами дослідження було використано метод аналізу часового ряду, апробація якого проводилася на інформаційній базі офіційних статистичних показників, що дозволили проаналізувати безробіття за останні 4 роки (табл. 3.2.1).

Таблиця 3.2.1 - Динаміка безробіття в Україні в період з 2018 по 2021 рік

Рік/квартал	Період	Рівень безробіття, %	Абс. приріст	Коеф-т росту	Коеф-т приросту
1 квартал 2018	1	10	-	-	
2 квартал 2018	2	9,3	-0,7	0,93	-0,07
3 квартал 2018	3	9	-0,3	0,967741935	-0,032258065
4 квартал 2018	4	9,1	0,1	1,011111111	0,011111111
1 квартал 2019	5	9,6	0,5	1,054945055	0,054945055
2 квартал 2019	6	8,8	-0,8	0,916666667	-0,083333333
3 квартал 2019	7	8,4	-0,4	0,954545455	-0,045454545
4 квартал 2019	8	8,6	0,2	1,023809524	0,023809524
1 квартал 2020	9	8,9	0,3	1,034883721	0,034883721
2 квартал 2020	10	9,6	0,7	1,078651685	0,078651685
3 квартал 2020	11	9,7	0,1	1,010416667	0,010416667
4 квартал 2020	12	9,9	0,2	1,020618557	0,020618557
1 квартал 2021	13	10,9	1	1,101010101	0,101010101
2 квартал 2021	14	10,3	-0,6	0,944954128	-0,055045872
3 квартал 2021	15	10	-0,3	0,970873786	-0,029126214
4 квартал 2021	16	10,3	0,3	1,03	0,03

Джерело: розроблене автором на основі⁴⁶

За допомогою ППП MS Excel було побудовано діаграми динаміки безробіття по кварталам починаючи з 2018 по 2021 рік, а також абсолютного приросту, коефіцієнту росту та приросту цього показника (рис. 3.2.1 – 3.2.3).

Застосування методу аналізу часового ряду дозволяє з'ясувати ключові тренди в динаміці відповідного соціально-економічного процесу або явища та виявити причинно-наслідкові зв'язки для стратегічного обґрунтування управлінських рішень.

⁴⁶ Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Дата звернення: 17.11.2022)

Рисунок 3.2.1 - Динаміка безробіття з 2018 по 2021 р., %

Джерело: розроблено автором

Рисунок 3.2.2 - Динаміка коефіцієнту росту безробіття за часовим рядом

Джерело: розроблене автором на основі⁴⁷

Часовий ряд коефіцієнту росту є стаціонарним, адже максимально приближений до паралельності з рядом чисел, тому він не має тренду, а отже не рекомендований до використання.

⁴⁷ Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Дата звернення: 17.11.2022)

Рисунок 3.2.3 - Динаміка абсолютного приросту безробіття за часовим рядом
Джерело: розроблене автором на основі⁴⁸

Часовий ряд на рис. 3.2.1 є нестационарним та можемо використовувати для подальшого дослідження, адже ми бачимо зміни в часовому ряді та не можемо провести паралельну пряму, але недоцільність в тому, що є дуже багато від'ємних значень, що буде заважати у подальшому дослідженні.

Рисунок 3.2.4 – Динаміка коефіцієнту приросту за часовим рядом
Джерело: розроблене автором на основі⁴⁹

⁴⁸ Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Дата звернення: 17.11.2022)

Цей часовий ряд є нестационарним та рекомендуємо для подальшого використання, маємо тренд, неможливість провести паралельну пряму та зміни в часовому ряді.

Отже, часовий ряд з вихідними даними є нестационарним, адже на представлених рисунках, ми бачимо чітку динаміку, розрахункові показники то зростають, то спадають, що дає змогу нам говорити, що 2020 рік став переломним, причиною чого став COVID-19, що суттєво вплинув на показник безробіття.

Характер тренду висхідний, ми бачимо що по коефіцієнту росту майже усі показники більше за 1, окрім деяких кварталів.

Для подальшого аналізу слід брати коефіцієнт приросту через його нестационарність, наявність тренду та суттєві зміни в часовому ряді, також від'ємних значень менше, ніж в часовому ряді абсолютного приросту. Більш детально можна ознайомитись з цим чинником у додатку А.

Якщо спиратись на класичний концептуальний підхід, то стратегічні документи мають визначати бажану модель розвитку держави, що, в свою чергу, гарантує збереження її державного суверенітету, повагу до прав і свобод людини.

На основі аналізу глобального безпекового середовища та ситуації в країні визначають довгострокові цілі розвитку держави та суспільства, яким чином досягти та які ресурси є необхідними.

Особливою характеристикою у плануванні сфери національної безпеки є те, що створені в результаті політичні, економічні, безпекові та інформаційні спроможності можуть використовуватись як у мирний та і воєнний час, особливо в умовах кризових ситуацій для виконання важливих завдань.

Г. Ситник зазначає, що «розробка Стратегії Національної безпеки розглядається як мистецтво і як наука створення та використання політичних,

⁴⁹ Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Дата звернення: 17.11.2022)

економічних та інформаційних можливостей держави, а також її збройних сил у мирний і воєнний час для виконання національних завдань»⁵⁰.

Комплексна державна політика щодо забезпечення національної безпеки і стійкості, її розробка та реалізація має можливість надавати політиці держави у сфері безпеки більшу гнучкість та адаптивність до швидких змін та забезпечити готовність держави та реагування на загрози більш широкого спектру. Прогресивний досвід країн таких як Велика Британія та Нідерланди, що використовують подібну стратегію враховує особливості сучасного безпекового середовища, активно досліджується та поширюється у світі.

Такі стратегії становлять основу для підготовки секторальних об'єктових та інших планів стосовно забезпечення готовності до кризових ситуацій та посткризового відновлення.

3.3 Комплекс заходів протидії соціально-економічним викликам та пріоритети оновлення інструментарію публічного управління

Задля ефективної протидії соціально – економічним викликам та пріоритетам різні міжнародні організації та національні уряди країн можуть розробляти нові підходи чи механізми, впровадження в практику яких має сприяти раціональному вирішенню деякої проблематики.

1. Визначення типології видів економічних викликів, що можуть сприяти поглибленню соціально – економічних криз.
2. Розроблення глибинних підходів до вимірювання впливу деяких показників на процес створення різного роду викликів, поглибленню економічних криз.
3. Розробка стратегій та альтернатив, що можуть використовувати в різних країнах світу для боротьби з соціально – економічними ризиками, подолання

⁵⁰ Шостак О.О. Міжнародна науково-практична конференція стратегічні пріоритети розвитку науки, освіти та технологій / О. О. Шостак, А. Б. Назарук, Д. А. Караханов. Полтава, 2021. 66 с. (Дата звернення: 19.11.2022)

явищ кризового характеру задля адаптації стратегій до нових умов різних країн світу.

4. Верифікація розроблених стратегій на різних рівнях, таких як, глобальний, регіональний та національний.

Ми маємо комплексну національну систему оцінювання ризиків, що відіграє важливу роль в системі забезпечення національної безпеки та стійкості. Остання реалізовує модель адаптивного управління у безпековій сфері в умовах невизначеності глобального середовища. Поверхневий аналіз безпекової ситуації стосовно найбільших загроз щодо національної безпеки до них держави та деяких суспільних груп можуть призвести до прийняття неправильних рішень у сфері державної політики, що будуть мати негативні наслідки.

Якщо розглядати політику крізь призму вдосконалення держави як складної системи, то, за висновками Дж. ван Гіга⁵¹, діяльність, котра базується на хибних результатах аналізу проблем (у т. ч. передумов їх виникнення та способів вирішення), може призвести до ситуації, яка буде гіршою, ніж до «покращення».

Якщо розглядати через призму явища невизначеності⁵², то можна ствердити, що ризики мають бути присутні, адже це буде тримати економіку в стані постійної готовності, але мінімізовувати ризики потрібно, так як насиченість перебування в економіці скупчення проблем, може негативно вплинути на подальше відтворення та модернізацію економіки. В першому розділі ми наголошували увагу на тому, що мають бути ризик – менеджери, котрі мають прорахувати усі можливі варіанти, як саме уникнути потенційної проблеми та, якщо її уникнути неможливо яким чином мінімізувати вплив.

Перед тим як пропонувати заходи щодо протидії соціально-економічним викликам та пріоритети оновлення інструментарію публічного управління,

⁵¹ Трактатування сутності поняття «світова економічна криза» відповідно до наукових підходів. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. URL: http://mevhn.uat.ua/load/mizhnarodna_naukovo_praktichna_internet_konferencija.3_finanso_vo_ekonomichni_mekhanizmi_zabezpechennja_efektivnoji_dijalnosti_promislovikh_pidpriemstv.4-1-0-88. (Дата звернення: 19.11.2022)

⁵² Макогон Ю. В. (2016). Причини та фактори економічної кризи 2013-2015 рр. в Україні в умовах воєнно-політичної кризи на сході. Сучасні підходи до управління підприємством. (Дата звернення: 19.11.2022)

потрібно розглянути в якому стані зараз знаходиться соціально – економічна сфера та які проблеми та ризики потребують вирішення та усунення.

Задля оцінювання ризиків, що можуть виникнути була розроблена таблиця 3.3.1, в якій викладені деякі ризики та джерела виникнення, а також констатовано наслідки через з'ясування того, як саме ризики можуть впливати та економічні наслідки, що можуть принести.

Таблиця 3.3.1 - Оцінка ризиків та джерела виникнення

Ризик / Явище	Відносна ймовірність і канали передачі впливу	Оцінка впливу у разі реалізації ризику / явища і економічні наслідки	Шок припущення / Результати оцінки*
Посилення загроз будь-якого типу національній безпеці України	Джерело ризику – Російська Федерація Механізм поширення – ескалація триваючої збройної агресії з боку Російської Федерації проти України, ракетні обстріли	Суттєве зменшення обсягу зовнішньої торгівлі	Зменшення обсягу зовнішньої торгівлі з РФ на 100 відсотків
Згортання іноземними компаніями інвестиційних планів у зв'язку із низькими темпами реформування та високим рівнем корупції	Джерело ризику – політика Уряду, недостатність реформ, ризики втрати інвестицій через російсько – українську війну	Вимушене згортання модернізаційних процесів, зниження ділової активності суб'єктів господарювання, інвестиційної привабливості економіки	Неможливо зпрогнозувати
Збереження низької кредитної активності комерційних банків у реальному секторі	Джерело ризику – банки та кредитні установи. Механізм поширення – погіршення платоспроможності та інвестиційної активності національних підприємств	Дефіцит фінансових ресурсів, у першу чергу, в корпоративному секторі, що стримуватиме розвиток підприємств(малих та середніх)	Неможливо зпрогнозувати
Посилення неплатоспроможності суб'єктів економічної діяльності	Джерело ризику – постпандемічний період та воєнний стан. Погіршенням платоспроможності, зростанням заборгованості спонукатиме підприємців згортати діяльність.		Неможливо зпрогнозувати
Отримання низького врожаю зернових культур	Джерело ризику – війна Росії проти України	Зменшення експортної спроможності аграрного сектору та відповідно валютних надходжень від експорту, падіння виробництва у переробній промисловості,	Неможливо зпрогнозувати

Джерело: розроблене автором

Умовно в матриці ризиків, що представлена вище знаходяться ризики які дотично впливають на економіку, уникнути їх неможливо, адже ми маємо джерело ризику, відповідно потрібно позбутись джерела ризику.

Іноді внутрішніх загроз позбутись буває важче, ніж зовнішніх. Навіть в момент російсько – української війни всередині країни ми не можемо відслідкувати всі процеси, що відбуваються прозоро. Ми не позбулись корупційної складової, складного бюрократичного процесу відкриття бізнесу. Тому рекомендацією буде модернізація зовнішньої та внутрішньої складової в системі. Ми маємо одночасно намагатись поліпшувати систему, щоб в результаті отримати синергетичний ефект.

Чи можливо без усунення джерела, усунути ризики повністю, саме цю гіпотезу нам потрібно перевірити.

Для досягнення цілей функціонування системи забезпечення національної стійкості необхідно налагодити певну низку процесів в державі. Ключовим серед таких наступні:

- оцінювання ризиків та наслідків;
- ідентифікація загроз;
- стратегічний аналіз на планування;
- балансування конкуруючих інтересів, включаючи різні пріоритети державної політики у сфері забезпечення національної стійкості;
- формування планів та заходів на засадах адаптивного управління;
- налагодження партнерських відносин між усіма суб'єктами забезпечення національної стійкості;
- ефективність реагування на загрози.

Організація економічного співробітництва та розвитку(ОЕСР) представила нові підходи до економічних викликів⁵³. Вони відображають розуміння, що добробут суспільства складається не тільки з ростом реального ВВП та матеріальних доходів населення, але також має включати сфери освіти, охорони здоров'я, особистою безпеки.

⁵³ Організація економічного співробітництва та розвитку. Organisation for Economic Co-operation and Development URL: <https://www.oecd.org/>. (Дата звернення: 19.11.2022)

Зростання має бути інклюзивним, таким, що позитивно позначається на добробуті ширших верств, але при цьому не може впливати негативно на навколишнє середовище.

Інклюзивність⁵⁴ важлива через можливість реалізації свого людського потенціалу незалежно від соціально – економічних умов та інших чинників.

Потрібно:

- переглянути базові поняття та установки економічної теорії;
- розглянути питання вдосконалення інструментарію, що існує для більш структурного аналізу;
- проаналізувати взаємозв'язки між роллю держави у подоланні викликів, що виникають у глобальному розумінні.
- проаналізувати минулі кризи, переглянути політичні пріоритети й розроблення нових підходів для економічної політики, з реалізацією кожної, адже нам потрібно фактично подолати кризу;
- проаналізувати компроміси та синергетичні ефекти з акцентом на вирішення питань інклюзивного розвитку, взаємодія у подоланні нерівності та переглянути довгострокові тенденції у світі та політичні виклики;
- розглянути питання інституційного та управлінського характеру для попередження криз та ефективну боротьбу з довгостроковими викликами, що пов'язані із підвищенням взаємозалежності національних економік.

Мінімізувати ризики можливо шляхом наявності альтернативних програм боротьби проти них. За умови такого явища як невизначеність, це майже неможливо, адже це взаємопов'язано, але за допомогою цих стратегій, ми зможемо продовжувати якісну співпрацю з різними міжнародними компаніями, якщо зможемо впевнити інвесторів у майбутньому прибутку.

У Декларації є певні пріоритетні напрями поглиблення співпраці та проведення певних реформ, що зміцнюють стійкість, розвиток та процвітання.

⁵⁴ Barkanov, B. (2015). Crisis in Ukraine: Clash of Civilizations or Geopolitics?. In Power, Politics and Confrontation in Eurasia (pp. 210-239). Palgrave Macmillan, London.

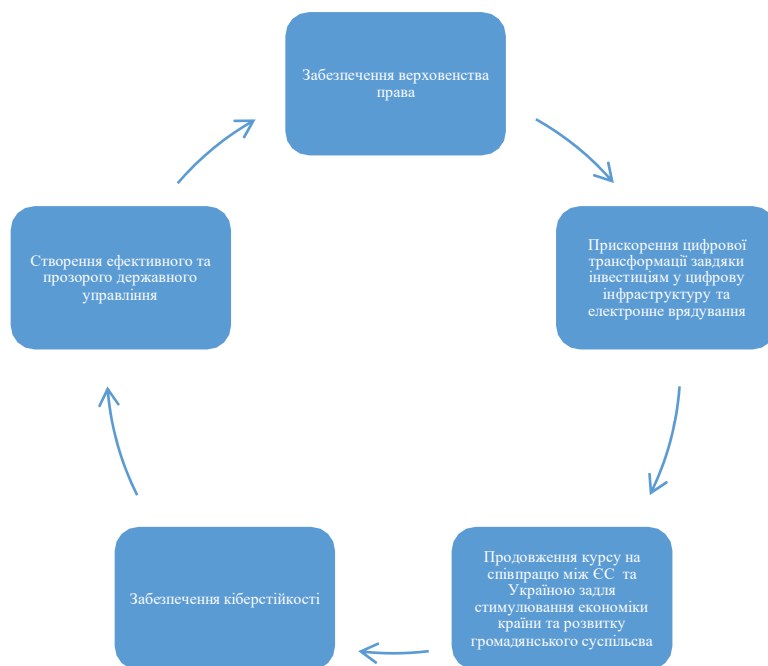

Рисунок 3.3.1 – Пріоритетні напрями співпраці

Для розбудови національної стійкості ми маємо виконати вищезазначені кроки та це буде сферою відповідальності держав, які мають самостійно визначити власну мету та пріоритети. Держави використовують різний досвід у сфері забезпечення національної стійкості, що виявляє різницю через розбіжність національних інтересів, умов праці та особливостей розвитку.

Аналіз специфіки формування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки та стійкості, а також особливостей створення відповідних систем у таких країнах, як Велика Британія, Данія, Естонія, Ізраїль, Канада, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Словаччина, США, Угорщина, Фінляндія, Чехія, Швейцарія, Швеція, Японія та інших, дав можливість виявити низку спільних рис і відмінностей у цих процесах. Як свідчать результати аналізу світового досвіду, різні держави починали застосовувати механізми забезпечення національної стійкості у визначених ними пріоритетних сферах, ризики у яких є найвищими та наймасштабнішими для держави й суспільства. Найчастіше держави обирали пріоритетними такі сфери, як протидія тероризму, захист критичної інфраструктури, кібербезпека, реагування на надзвичайні ситуації природного і

техногенного походження тощо. Основними цілями⁵⁵ державної політики у сфері забезпечення національної безпеки та стійкості при цьому були визначені такі: забезпечення високого рівня готовності та ефективного реагування всіх суб'єктів на ключові загрози, зменшення наслідків їх реалізації, прискорення темпів відновлення після кризових ситуацій. Запровадження універсальних і спеціальних механізмів забезпечення національної стійкості в різних державах здійснювалось завдяки прийняттю відповідних нормативно-правових документів, програм, планів дій.

Актуальним завданням для України є впровадження адаптивного управління, що передбачає гнучкість та багатоваріантність державної політики у сфері забезпечення національної безпеки та стійкості, визначення альтернативних цілей і планів на рівні держави, регіонів, територіальних громад, упровадження механізмів спрямованого самоуправління, періодичне коригування цільових орієнтирів і планів залежно від результатів аналізу та оцінювання ризиків, змін безпекової ситуації, тенденцій її розвитку. У цьому контексті актуальним є створення в Україні національної системи оцінювання ризиків і спроможностей, ідентифікації загроз і уразливостей.

⁵⁵ Макогон Ю. В. (2016). Причини та фактори економічної кризи 2013-2015 рр. в Україні в умовах воєнно-політичної кризи на сході. Сучасні підходи до управління підприємством. (Дата звернення: 19.11.2022)

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах невизначеності, зумовлених глобальними викликами, поширенням пандемічних загроз, ескалацією військового конфлікту соціально – економічна сфера поступово втрачає здатність до збалансованого функціонування та спроможність відповідати на важливі запити з боку суспільства, що спричинено деформацією багатьох інститутів та інструментів регулюючого впливу в системі публічного управління.

Соціально-економічна сфера є однією з ключових підсистем господарської системи суспільства. Головна мета її існування полягає в забезпеченні відтворення людини як економічного суб'єкта, формуванні та розвитку його трудового потенціалу, створенні сприятливих умов для підвищення якості життя, реалізації здібностей та отримання нових професійних навичок.

У науковій літературі не існує єдиної думки щодо виокремлення структурних елементів соціально-економічної сфери. Структуру соціально-економічної сфери доцільно розглядати у вигляді цілісної організованої системи, що складається з чотирьох основних підсистем: соціально-трудових відносин; домогосподарства; освіти та професійної підготовки; охорони здоров'я.

Специфіка дослідження соціально – економічної сфери полягає в ґрунтовному аналізі всіх чинників, які можуть вплинути на інституційне середовище, публічну сферу та спричинити наслідки негативного характеру і можливі ризики. Необхідною передумовою виникнення ризику є чинник невизначеності, що логічно враховувати необхідним атрибутом прийняття управлінських рішень.

Моделі та інструменти публічного управління соціально – економічною сферою акумулюють та сприяють виконанню таких суспільно важливих функцій як законодавча, перерозподільна, стабілізуюча, тому оперуючи цими функціями, можна досягти стратегічно передбаченого результату. За умови впровадження класичних підходів до публічного управління необхідно врахувати постулат про те,

що чим вищим є ступінь невизначеності, тим складнішим має бути застосовуваний для прийняття управлінських рішень інструментарій.

Недетермінованість процесів, що відбуваються у суспільстві, відсутність об'єктивної інформації про поведінку економічних суб'єктів, вплив дестабілізаційних чинників на прийняття рішень, це ті причини виникнення невизначеності у господарській діяльності, які яскраво виражені.

На підставі аналізу стану та причино-наслідкового механізму функціонування соціально – економічної сфери в умовах невизначеності відбувається пошук нових шляхів підтримки органів публічної влади, оптимізації витрат та використання ресурсного потенціалу, при цьому контроль за фінансовими ресурсами є особливо важливим інструментом управління, адже ми маємо справу з ризиками, не тільки фінансовими.

Для забезпечення ефективності функціонування соціально – економічної сфери, потрібно сформувати налагоджений механізм функціонування зазначених складових даної сфери, що впливають на життєдіяльність економічних суб'єктів.

В реаліях сьогодення жоден з видів соціального страхування не функціонує належним чином. При антикризовому регулюванні економічного розвитку доцільно звернути увагу на податки, що є важливим інструментом публічного управління.

Інституційна трансформація є важливою складовою в перехідній економіці постає як процес виникнення та оновлення правил економічної поведінки. Відбувається заміна старих інститутів, але доволі часто спрацьовує фактор спадковості з фазі економічних взаємин. Визначальна роль у створенні цілісної інституційної система належить державі, намір позбавлення від державного втручання чреватий негативними наслідками, так, невдачі ліберальних перетворень призупинили рух ринкових реформ.

Система господарювання в Україні потребує структурних змін в суспільстві та економіці, що визначаються через соціально – економічні процеси, які забезпечують стабільність політичної та економічної ситуації в країні, умовах збалансованої захищеності населення.

Для мінімізації негативних соціально – економічні наслідків пандемії, важливо стратегічно передбачити тенденції для здійснення оперативно необхідних кроків, які стануть базою для адекватних управлінських рішень за умов обмеження ресурсів. Для подолання кризи потрібно вміти приймати швидкі рішення, які зазвичай мають тактичний характер, але водночас зумовлюють результативність довгострокового стабілізаційного впливу. Перед Україною постали виклики як для боротьби з пандемією, так й для подолання наслідків воєнної агресії РФ проти України. Перед урядом постають завдання продовжувати реформи, забезпечувати макроекономічну стабільність, стимулювати економічне зростання та підтримувати соціально – економічну сферу країни в складних умовах глобальних викликів.

За допомогою впровадження методів форсайту можливо оновити інструментарій стратегування в системі публічного управління в контексті встановлення причинно-наслідкових зв'язки для стратегічного обґрунтування управлінських рішень.

Особливою характеристикою у плануванні сфери національної безпеки є те, що створені в результаті політичні, економічні, безпекові та інформаційні спроможності можуть використовуватись як у мирний, так й у воєнний час, особливо в умовах кризових ситуацій для виконання важливих завдань.

Практика світового досвіду свідчить про те, що успішний розвиток економічно розвинутих країн базується на застосовуванні механізмів забезпечення національної стійкості у визначених ними пріоритетних сферах, ризики у яких є найвищими та наймасштабнішими для держави й суспільства, тобто мінімізувати ризики можливо шляхом реалізації альтернативних програм боротьби проти них.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коноваленко С.А. Психологія менеджменту. К.: Юрайт, 2014. 187 с. URL: https://stud.com.ua/87418/menedzhment/klasifikatsiya_potreb_maslou#79. (Дата звернення: 15.09.2022).
2. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія. К.: Академія, 2001. С. 861.
3. Опанасюк Ю. А. Соціально-економічний розвиток України в умовах невизначеності / Ю. А. Опанасюк, В. В. Мартинець, Ю. Т. Матвєєва. *Ефективна економіка*. 2021. №8. С. 5.
4. Загальний механізм та чинники стабілізації соціально-економічного розвитку України : монографія / за ред. академіка НАН України Гейця В. М. та академіка НАН України Гриценка А. А. ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2022. 302 с. URL : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zagalnyj-mehanizm-ta-chynnyky-stabilizacii.pdf> (Дата звернення: 17.09.2022).
5. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI редакція від 19.04.2018, підстава 2374-19. URL: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws.show.2755-17.ed20101202](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.ed20101202). (Дата звернення: 17.09.2022).
6. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету міністрів України: за станом на 8 лютого 2017 р. Офіц. вид. Відомості Верховної Ради України. 2017. №142 (Дата звернення: 17.09.2022).
7. Глобальна та національна безпека: підручник / В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с. С. 189-192.
8. Прийма С.С., Приймак В.І. Теоретичні основи трактування поняття «соціально-економічні процеси в ринковій економіці». *Причорноморські економічні студії. Економіка та управління національним господарством*. 2020. Випуск 57. С. 51-56. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/57_2020/11.pdf (Дата звернення 20.09.2022).

9. Іващенко Т.О. Теоретико-методологічні аспекти дослідження соціально-економічного захисту та його взаємозв'язку з соціально- економічною політикою. Інвестиції: практика та досвід. 2010. №2. С. 31. (Дата звернення: 20.09.2022).
10. Соціально-економічний розвиток України: моделі, механізми, стратегії : монографія / М. Є. Рогоза, В. І. Перебийніс, К. Ю. Вергал та ін. ; за наук. ред. д. е. н., проф. М. Є. Рогози. Полтава : ПУЕТ, 2021. 148 с. (Дата звернення: 20.09.2022).
11. Загальний механізм та чинники стабілізації соціально-економічного розвитку України : монографія / за ред. академіка НАН України Гейця В. М. та академіка НАН України Гриценка А. А. ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2022. 300 с. С. 34-41. URL : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zagalnyj-mehanizm-ta-chynnyky-stabilizacii.pdf> (Дата звернення: 21.09.2022).
12. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне забезпечення у цифрах та фактах // Міністерство праці та соціальної політики України, Пенсійний фонд України. - К., 2003. - 47 с. (Дата звернення: 20.09.2022)
13. World Bank Group. Doing Business. Economy Rankings. URL: <http://www.doingbusiness.org/rankings> (Дата звернення: 19.11.2022).
14. Організація економічного співробітництва та розвитку // Organisation for Economic Co-operation and Development –URL: <https://www.oecd.org/>. (Дата звернення: 19.11.2022).
15. Закон України «Про Кабінет Міністрів України»: за станом на 19.11.2022. Верховна Рада України. Офіц. вид. Офіційний вісник України. 2014. № 13. Ст.222 (Дата звернення: 20.09.2022).
16. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»: за станом на 17.03.2011 Верховна Рада України. Офіц. вид. Офіційний вісник України. 2011. № 3166. Ст.222 (Дата звернення: 20.09.2022).
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» №829 від 02.09.2019. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-2020-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 20.09.2022).
- 18.Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» №85 від 05.04.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85-2014-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 20.09.2022).
- 19.Ситник Л. С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством : дис. докт. ек. наук. Донецьк, 2001. 457 с. (Дата звернення: 20.09.2022).
- 20.Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Державні фінанси: Навч. посібник. К.: Атіка, 2004. 368 с. (Дата звернення: 25.09.2022).
- 21.Воскресенська О.Є., Савчук О.А. Умови невизначеності як економічна категорія для реалізації завдань стратегічного планування. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2012. № 6(2). С. 223-228. (Дата звернення: 25.09.2022).
- 22.Кейнс Дж.М. Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей. М. : Прогрес, 1978. 247 с. (Дата звернення: 25.09.2022).
- 23.Самотоєнкова О.В. Економічна статистика. / О В. Самотоєнкова, Ю.О. Ольвінська. Одеса: ОДЕУ, 2010. 182 с. (Дата звернення: 20.09.2022).
- 24.Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне забезпечення у цифрах та фактах. Міністерство праці та соціальної політики України, Пенсійний фонд України. К., 2003. 47 с. (Дата звернення: 12.10.2022).
- 25.Мочерний С. В., Некрасов В. М., Овчинников В. Н., Секретарюк В. В. Загальні основи економічної теорії., 2000. 415 с.(Дата звернення: 19.11.2022).
- 26.Кривда О. В., Кириченко С. О., Дубенець В. П. Концептуальні засади стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_5_18 (дата звернення 19.11.2022).
- 27.Хитра О. В. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства на основі моніторингу енергоентропійного балансу (синергетичний аспект).

- Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Вип. 5. С. 182-184.
28. Бондар Ю. А., Дорошенко Т. М. Економічна безпека підприємства як фактор забезпечення ефективності зовнішньоекономічної діяльності. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2022. Вип. 1. С. 71-74.
29. Україна у цифрах 2021. Державна служба статистика України. К., 2022. URL: file:///C:/%D1%83%D0%BD%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1%80/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80/17.11%20%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%B0/zb_Ukraine%20in%20figures_21u.pdf. (Дата звернення: 14.10.2022).
30. Ткаченко А.М. Криза: сутність, класифікація та причини виникнення. А. М. Ткаченко, Ю. В. Калюжна. К., 2013. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/72005904.pdf>. (Дата звернення: 23.10.2022).
31. Кузнецов К. Як криза змінює податкову систему. *Економічна правда*. 2009. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/09/21/208340>. (Дата звернення: 29.10.2022).
32. Кушнірчук Ю. М. Оптимізація рівня фіскального навантаження з метою економічного убезпечення держави. Ю. М. Кушнірчук.. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. №20. С. 163 (Дата звернення: 29.10.2022).
33. Воронова Л. К. Фінансове право України. К., 2006. 448 с. (Дата звернення: 29.10.2022).
34. Система оподаткування та податкова політика: навч. посіб. / В. Б. Захожий, Я. В. Литвиненко, К. В. Захожай та ін.; Під керівн. та наук. ред. В. Б. Захожая, Я. В. Литвиненка; М-во освіти і науки України. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 465 с. С. 67-69.
35. Gaspar V. Facing the crisis: the role of tax in dealing with COVID-19. Vitor Gaspar. 2020. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/06/16/vc-facing-the-crisis-the-role-of-tax-in-dealing-with-covid-19>. (Дата звернення: 19.11.2021).
36. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси: Навч. посібник. К.: Атіка, 2004. 368 с. (Дата звернення: 09.11. 2022).

37. Ставки податку на прибуток. 2020. URL: https://services.dtkr.ua/catalogues/tax_rates.67. (Дата звернення: 15.11.2022).
38. Цірат Г. Запобіжник від агресії: як позбавити РФ імунітету та змусити відшкодовувати збитки / Г. Цірат, Ю. Атаманова. *Європейська правда*. 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2022/07/14/7143068/>.
39. Капасаєва Л. М. Лях М. С. Фінансове право. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 248 с. (Дата звернення: 19.11.2022).
40. Аксьонова О. М. Форсайт-проект розвитку аграрного сектору як умови впровадження інноваційних технологій. *Економіка*. 2013. №7. URL: <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/economy-112/business-sectors-of-theeconomy-112/12524-112-610>. (Дата звернення: 18.11.2022).
41. Богачов С. Форсайт як методологія проектування майбутнього / С. Богачов, О. Соловцова // *Схід*. 2013. № 5. С. 14-17. (Дата звернення: 18.11.2022).
42. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Дата звернення: 17.11.2022).
43. Шостак О.О. Міжнародна науково-практична конференція стратегічні пріоритети розвитку науки, освіти та технологій / О. О. Шостак, А. Б. Назарук, Д. А. Караханов. Полтава, 2021. 66 с. (Дата звернення: 19.11.2022).
44. Трактуювання сутності поняття «світова економічна криза» відповідно до наукових підходів. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. URL: http://mevhnua.at.ua/load/mizhnarodna_naukovo_praktichna_internet_konferencija.3_finansovo_ekonomichni_mekhanizmi_zabezpechennja_efektivnoji_dijalnosti_promislovikh_pidpriemstv.4-1-0-88. (Дата звернення: 19.11.2022).
45. Макогон Ю. В. (2016). Причини та фактори економічної кризи 2013-2015 рр. в Україні в умовах воєнно-політичної кризи на сході. Сучасні підходи до управління підприємством. (Дата звернення: 19.11.2022).

46. Організація економічного співробітництва та розвитку. Organisation for Economic Co-operation and Development URL: <https://www.oecd.org/>. (Дата звернення: 19.11.2022).
47. Barkanov, B. (2015). Crisis in Ukraine: Clash of Civilizations or Geopolitics?. In Power, Politics and Confrontation in Eurasia (pp. 210-239). Palgrave Macmillan, London.
48. Насипайко Д. С., Подплетній В. В. Основні ризики зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах розвитку глобалізаційних процесів. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. Вип. 11. С.429-433.
49. Шталь Т. В., Захаренко І. В. Оцінка зовнішньоекономічної діяльності підприємства: конкурентні переваги та державне регулювання. *Бізнес Інформ*. 2021. Вип. 12. С. 26.
50. Ковтун Е., Дячук М., Русавська Ю. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2018. Вип. 2. С. 44.

ДОДАТКИ

Додаток А

Рік	Всього населення	Економічно активне населення	Зайняте населення	Безробітне населення	Рівень безробіття	Зареєстрованих безробітних
2000	48923,2	21150,7	18520,7	2630	12,40%	1178,7
2001	48457,1	20893,6	18453,3	2440,3	11,70%	1063,2
2002	48003,5	20669,5	18540,9	2128,6	10,30%	1028,1
2003	47622,4	20618,1	18624,1	1994	9,70%	1024,2
2004	47280,8	20582,5	18694,3	1888,2	9,20%	975,5
2005	46929,5	20481,7	18886,5	1595,2	7,80%	891,9
2006	46646	20545,9	19032,2	1513,7	7,40%	784,5
2007	46372,7	20606,2	19189,5	1416,7	6,90%	673,1
2008	46143,7	20675,7	19251,7	1424	6,90%	596
2009	45962,9	20321,6	18365	1956,6	9,60%	693,1
2010	45778,5	20220,7	18436,5	1784,2	8,80%	452,1
2011	45633,6	20247,9	18516,2	1731,7	8,60%	505,3
2012	45553	20393,5	18736,9	1656,6	8,10%	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,70%	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,70%	458,6
2015	42760,5	17396	15742	1654	9,50%	461,1
2016	42584,5	17303,6	15626,1	1677,5	9,70%	407,2
2017	42386,4	17193,2	15495,9	1697,3	9,90%	352,5
2018	42153,2	17296,2	15718,6	1577,6	9,10%	341,7
2019	41902,4	17381,8	15894,9	1486,9	8,60%	338,2
2020	41588,4	16917,8	15244,5	1673,3	9,90%	459,2
2021	41167,3	16666,8	14957,3	1709,5	10,30%	295

Таблиця А1 – Чинник безробіття, що безпосередньо впливає на явище невизначеності

*Джерело*⁵⁶

⁵⁶ Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Дата звернення: 17.11.2022)

Додаток Б

Період	Мінімальний ЄСВ	Мінімальна зарплата	Максимальний ЄСВ
з 01.12.2013 по 31.12.2013	422,65	1218	7184,98
з 01.01.2014 по 31.12.2014	422,65	1218	7184,98
з 01.01.2015 по 31.08.2015	422,65	1218	7184,98
з 01.09.2015 по 31.12.2015	478,17	1378	8128,82
з 01.01.2016 по 30.04.2016	303,16	1378	7579
з 01.05.2016 по 30.11.2016	319	1450	7975
з 01.12.2016 по 31.12.2016	352	1600	8800
з 01.01.2017 по 30.04.2017	704	3200	8800
з 01.05.2017 по 30.11.2017	704	3200	9262
з 01.12.2017 по 31.12.2017	704	3200	9691
з 01.01.2018 по 31.12.2018	819,06	3723	12285,9
з 01.01.2019 по 31.12.2019	918,06	4173	13770,9
з 01.01.2020 по 31.08.2020	1039,06	4723	15585,9
з 01.09.2020 по 31.12.2020	1100	5000	16500
з 01.01.2021 по 30.11.2021	1320	6000	19800
з 01.12.2021 по 31.12.2021	1430	6500	21450
з 01.01.2022 по 30.09.2022	1430	6500	21450
з 01.10.2022	1474	6700	22110

Таблиця Б1 - Єдиний соціальний внесок в Україні з 2011 по 2022 рр. (грн.)

*Джерело*⁵⁷

⁵⁷ Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Дата звернення: 17.11.2022)

ПРОТОКОЛ АНАЛІЗУ ЗВІТУ ПОДІБНОСТІ НАУКОВИМ КЕРІВНИКОМ

Заявляю, що я ознайомила з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор: Романенко Євгенія Олександрівна

Назва: Романенко_магістр2022.docx

Координатор: Ємельяненко Лариса

Михайлівна

Підрозділ: кафедра національної економіки та публічного управління

КОЕФІЦІЄНТ ПОДІБНОСТІ 1:14

Коефіцієнт подібності 2:9.4

ТРИВОГА: 0

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

виявлені в роботі запозичення є сумнівними і не мають ознак плагіату. Тому робота визнається самостійною і допускається до захисту;

виявлені в роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і самостійності її автора. Роботу направити на доопрацювання;

виявлені в роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень. У зв'язку з чим, робота не допускається до захисту.

Обґрунтування:

28.11.2022

Л.М. Ємельяненко

Копія тез

20 ТРАВНЯ – 4 ЧЕРВНЯ 2022 Р. УЧАСТЬ У 89 ЩОРІЧНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ІННОВАЦІЙНІ ІДЕЇ ТА ПРОЄКТИ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО
ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ» ТЕМАТИЧНА ПЛАТФОРМА "ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА
ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ" ІЗ ТЕМОЮ «АНТИКРИЗОВА СТРАТЕГІЯ
ЗРОСТАННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ГРОМАДЯН ЗА РАХУНОК ДОДАТКОВИХ
ІНВЕСТИЦІЙ»

Науковий керівник: д.е.н., професор Радіонова І.Ф.

ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ

**89-ї щорічної
наукової студентської конференції
за міжнародною участю**

**ІННОВАЦІЙНІ ІДЕЇ ТА ПРОЄКТИ
ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ
УКРАЇНИ**

(20 травня — 4 червня 2022 р.)

Відповідальна за випуск О. В. Піскунова

*Рекомендовано до друку
Науково-експертною радою КНЕУ
Протокол № 6 від 29.08.2022 р.*

- I-11 Іновіаційні ідеї та та проєкти для економічного відродження України: зб. доп. 89-ї наукової студентської конференції, 20 травня — 4 червня 2022 р. [Електронний ресурс]. Київ, КНЕУ, 2022. 1108 с.
ISBN 978-966-926-413-8

Збірник доповідей студентів університету укладено за підсумками їхніх досліджень, представлених на 89-й щорічній студентській науковій конференції КНЕУ за міжнародною участю «Іновіаційні ідеї та проєкти для економічного відродження України», яка відбулась з 20 травня по 04 червня 2022 року. Доповіді студентів присвячено перспективам розвитку іновіаційних процесів в Україні, новітнім підходам у менеджменті і маркетингу, економіці праці і соціальному забезпеченню в умовах посилення регіональних та глобальних конфліктів, міжнародним механізмам післявоєнної відбудови та відродження економіки і бізнесу. Розглянуто питання щодо застосування кількісних методів та інформаційних технологій в економічних дослідженнях. У непрості часи для вітчизняних університетів і студентів дуже важливою є спільна інтеграція навколо питань відродження нашої Батьківщини у післявоєнний період.

УДК 330:004(06)

*Репродукціювати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється*

<i>Сотвиченко Е.В., Подрійна В.С.</i> Практика використання бенчмаркінгу у бізнес-моделях сучасних компаній	167
<i>Хруленко О.О.</i> Особливості сучасних підходів до забезпечення ефективності бізнес-моделі компанії	169
<i>Чернишук В.В.</i> Теоретичні та методичні аспекти визначення та діагностування кризового стану на підприємстві	171
Секція 2. Імперативи розвитку бізнесу в Україні	
<i>Андрієвич Д.С.</i> Мотивація підприємницької діяльності	174
<i>Єфременко В.І.</i> Завдання оптимізації фінансово-майнового стану вітчизняних підприємств в сучасних умовах	176
<i>Подрійна В.П.</i> Мотивація та стимулювання персоналу як фактор підвищення ефективності управління підприємством	178
<i>Старіна Е.І.</i> Тенденції розвитку зеленої економіки в світі та Україні	180
Секція 3. Підприємництво: масштабування ідей та їх капіталізація	
<i>Барабан В.І.</i> Розвиток аграрного сектору на засадах біоекономіки	184
<i>Коваль А.С.</i> Соціальне підприємництво як метод самореалізації молоді України	187
<i>Колосівська А. П., Туцька Т. І., Нурметов В. В.</i> Формування системи мотивації персоналу готельно-ресторанного бізнесу	189
<i>Лобойко В.І.</i> Сучасні передумови формування бізнес-моделі підприємства	192
<i>Назайко О.Г., Карасюк В.І.</i> Підприємництво під час війни: психологія, адаптація, розвиток	194
<i>Нахомув О.Ю.</i> Особливості управління бізнес-процесами промислових підприємств України	197
<i>Прохвиц А.Р., Хомченко І.В.</i> Найбільш успішні інноваційні українські стартапи у світі	198
<i>Хвистунів Н.О., Борисенко С.П.</i> Стратегічне планування як основа ефективного функціонування підприємства і проблематика стратегічного планування в Україні	200
Секція 4. Інновації та інтелектуальна власність у цифрову епоху	
<i>Білявський О.О.</i> Сталій розвиток як інноваційний вектор забезпечення результативності діяльності підприємства	203
<i>Ільченко Д.А.</i> Діджитал-технології та особливості їх впровадження у діяльності підприємства	205
Секція 5. Лідерство та партнерство в бізнесі: стратегії і тактики	
<i>Барєсєн А.А.</i> Роль емоційного інтелекту у забезпеченні ефективності підприємства	208
<i>Добровольська А.С.</i> Управління ефективністю виробництва на підприємстві	210
<i>Добровольська А.С.</i> Сучасні підходи в управлінні логістикою	212
<i>Сотвиченко Е.В., Демченко Т.О.</i> Стратегія блакитного океану і тактика її застосування в українських компаніях	213
ПЛАТФОРМА 3. СУЧАСНІ УПРАВЛІНСЬКІ ПРАКТИКИ В БІЗНЕСІ	216
<i>Котикова В.О.</i> Методичні підходи до управління витратами	216
<i>Лейбід І.В.</i> Шляхи адаптації стратегії управління персоналом компанії в умовах пандемії	218
<i>Шахова А.М.</i> Необхідність забезпечення гендерної рівності: основні причини	220
<i>Імченко А. В.</i> Напрями усунення гендерної нерівності в організації: український та зарубіжний досвід	222
<i>Махір А.А.</i> Змістовно-суттєве розуміння поняття «цифрові комунікації» у новій реальності бізнес-організації	224
<i>Якушевський В.С.</i> Теоретичні засади забезпечення ефективності діяльності бізнес-організацій в умовах трансформації середовища функціонування	226
ПЛАТФОРМА 4. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	229
<i>Гонца Б. Б.</i> Вплив інтернет-медіа на масову свідомість	229
<i>Дрозд І. П.</i> Управлінські підходи до оцінювання фінансової спроможності територіальних громад	231
<i>Крембе Д. В.</i> Ризики реалізації бюджетних повноважень місцевого самоврядування за обмеженості фінансових ресурсів	234
<i>Косачовський М. Б.</i> Канали солітарного впливу на прийняття рішень публічною владою	236
<i>Романенко Е. О.</i> Антикризова стратегія зростання платоспроможності громадян за рахунок додаткових інвестицій	238
<i>Гаврилов І. С.</i> Цифровізація зайнятості населення в контексті подолання кризових явищ, зумовлених пандемією COVID-19 та військовими подіями	241

Романенко Є.О.
«Управління публічним сектором економіки», 5 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник — д.е.н., професор кафедри національної економіки
та публічного управління Радіонова І.Ф.

АНТИКРИЗОВА СТРАТЕГІЯ ЗРОСТАННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ГРОМАДЯН ЗА РАХУНОК ДОДАТКОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

На даний момент Україна має глобальну проблему платоспроможності громадян, виникає необхідність пошуку способів протидії падінню платоспроможності.

Оскільки проблема падіння платоспроможності українців існує, то виникає необхідність пошуку способів протидії падінню платоспроможності. Ми можемо висловити припущення, що таким способом має стати залучення додаткових інвестицій, збільшення робочих місць, зростання доходів та надходжень до бюджету.

Ми вважаємо, що антикризова стратегія зростання платоспроможності повинна спиратись на певні пріоритети змін системи публічного управління. На наш погляд ці пріоритети мають враховувати досвід публічного управління розвинених країн в період з наслідками COVID. Основними пріоритетами мали би стати: стимулювання бізнесу через податкові пільги, стимулювання інвестицій державою.

Для більш успішної побудови антикризової стратегії має бути чітко розроблений: стратегічний план простору на найближчий період; перелік альтернатив; чіткі цілі; чітко сформульована головна мета; усвідомлення наявності ресурсів та можливостей; додаткові параметри для здійснення цілей.

Мета дослідження полягає у виявленні поточного стану платоспроможності громадян України та дослідження необхідності пошуку способів протидії падінню платоспроможності, надання рекомендацій для усунення цієї проблеми.

Присутній аналіз змін у податковій системі України, що відбулися внаслідок її реформування, у контексті таких її загальних характеристик, як податкове навантаження на економіку, фактори виробництва та споживання. актуальним є соціально — економічні перспективи формування малого та середнього бізнесу, адже саме вони визначають можливості залучення інвестицій та можливу інтеграцію між бізнесом та державою. Створення стратегічного плану, розгляд декількох альтернатив.

Як приклад падіння платоспроможності є доцільним навести таку таблицю, де вказані індекси цін на житло. Ми зможемо побачити як змінювались останні та зробити висновки, що саме вплинуло на цей індекс.

Наведена таблиця чітко показує, що під впливом багатьох чинників, таких як інфляція, пандемія, індекс цін на житло зазнавав змін. Останній чинник особливо вплинув у 2020 році на індекс цін на житло. Комерція дуже постраждала, особливо в час пандемії. Таким чином ціни на житло падали, що на первинному, що на вторинному ринку, адже не мали попиту у часи тотального локдауну. Також на ціни на житло впливає політичний стан, та війна в Україні. Адже вкладатись в житло є доволі небезпечно. На ціни первинного ринку, особливо впливає інфляція, так як матеріали, зарплати робочим зазнають цінних змін, таким чином впливаючи на житло.

Таблиця 1

ІНДЕКСИ ЦІН НА ЖИТЛО В УКРАЇНІ У 2017—2020 РОКАХ

	2017	2018	2019	2020
Індекс цін на житло	---	---	---	108,8
Первинний ринок	104,7	105,4	106,6	106,9
квартири однокімнатні	104,3	106,1	105,4	107,8
квартири двокімнатні	106,0	105,1	106,5	105,6
квартири трикімнатні	103,1	104,8	109,9	107,7
Вторинний ринок	104,5	105,0	111,1	109,8
квартири однокімнатні	109,7	105,7	110,4	111,9
квартири двокімнатні	103,0	105,7	112,2	110,2
квартири трикімнатні	102,2	103,4	110,5	107,7

Джерело: складене автором на основі [1].

Залучення інвестицій є стратегічним елементом антикризових дій, що спрямовані на покращення ситуації і як наслідок платоспроможності громадян.

Глобально компанії не перестали інвестувати в умовах COVID-19, в той час в Україні знизився обсяг прямих іноземних інвестицій на 35%.

Так, на 35% знизився обсяг прямих іноземних інвестицій, але він не зупинився. Просто інвестиції були залучені не в Україну, а в інші держави.

Україна довгий час сприймалась інвесторами як дуже ризикова юрисдикція. Такі поняття як корупція, низький рівень правового захисту інвестицій, регуляторна політика, це є причинами низького залучення інвестицій до України. [2]

Інвестори усвідомлюють переваги інвестування в Україну, проте ризики є значно вищими у порівнянні із європейськими країнами-сусідами.

Ми повинні розробити певні заходи та втілювати їх в життя для покращення ситуації.

Прийнятним буде залучення до співпраці інвесторів, які оминають Україну в своїх проєктах, перед цим з'ясувавши причину такого відношення.

Після того як причина буде зрозуміла нам, ми маємо розробити чіткий план для побудови успішної стратегії для того, щоб інвестори зацікавились вкладати в Україну. Переваг має бути набагато більше, ніж недоліків. Однією з переваг можуть бути інноваційні проєкти, що можуть стосуватись різних ланок економіки.

В Україні не було створено привабливе для іноземних інвестицій та конкурентоспроможне на міжнародному ринку середовище.

У 2019 році іноземні інвестиції були втричі менші, ніж в сусідній Польщі та у п'ять разів нижчі за приватні грошові перекази в Україну. Попри те, що Україна в цілому є привабливою для

іноземних інвесторів, за останні майже 30 років держава накопичила значно менше інвестицій, ніж інші країни, особливо зважаючи на обсяг економіки держави.

Результати аналізу дали змогу побачити глибокі трансформації секторів економіки. Україна відставала у 90-ті роки і продовжує відставати в розвитку з точки зору продуктивності праці, енергоефективності, доданої вартості в промисловості та в сільському господарстві. [3]

Причинами такої стагнації є: відсутність інвестицій, амортизація та відсутність модернізації обладнання, повільні темпи запозичення та розвитку передових технологій та інновацій у виробництві.

Проведення послідовної державної політики, спрямованої на європейський та євроатлантичний курс, створення сприятливого бізнес-клімату, розвиток підприємництва та якісна підтримка експорту, залучення інвестицій та розвиток ринків капіталу, розвиток внутрішнього споживання та інші механізми дадуть змогу посилити позицію країни як регіонального суб'єкта та стануть чинниками зростання економіки.

Шляхи досягнення стратегічної цілі: зменшення податкового навантаження на бізнес; забезпечення помірної частки перерозподілу ВВП через бюджет та ефективне використання бюджетних видатків для виконання функцій держави та надання публічних сервісів; збереження помірною дефіциту бюджету та ефективне управління державним боргом.

Ознаками прийнятної платоспроможності громадян може бути: наявність доступності грошей в потрібний момент часу; відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Так як рівень доходів у громадян абсолютно різний, діяти до загального показника важко, якщо ми не аналізуємо платоспроможність населення задоволення першочергових потреб.

Є певні стратегічні цілі для досягнення потрібного рівня платоспроможності.

Підвищення платоспроможності громадян шляхом зменшення податкового навантаження може нести за собою негативні наслідки.

Практично реалізувати належний рівень платоспроможності ми можемо через інвестиції, як один із чинників. Залучення інвесторів до України, може мати дуже позитивні наслідки, такі як: створення нових робочих місць, що в свою чергу може зменшити кількість безробітного населення, якщо проєкт буде запущено до реалізації; підвищенням заробітної плати, за умови того, що ціни будуть залишатись на тому місці. Також ми можемо підвищити платоспроможність громадян, шляхом зменшення податкового навантаження, але в свою чергу бюджет України почне недоотримувати кошти, як наслідок буде мати багато негативних наслідків, тому з податками треба бути особливо обережними. [4]

Додаткові інвестиції на сьогодні, є одним із небагатьох чинників, які можуть відносно швидко вплинути на платоспроможність громадян з позитивного боку. Уміння зацікавити інвесторів зайти в Україну, розробити чіткий план, представлення багатьох альтернатив, що дають змогу обрати найоптимальніший варіант, який принесе вигоду та прибуток обидвом сторонам процесу є головною задачею, що постала перед нами на сьогодні.

В силу сьогоднішніх умов, війни в Україні, залучення інвестицій ускладнюється, через підвищені ризики. Більш реальне залучення інвестицій можливе на заході України, тому ми маємо розробити стратегічний план, представити SWOT — аналіз для наших інвесторів, щоб надати їм мінімальні гарантії.

Література

1. Індекс цін на житло у 2017-2020 рр. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/tema/tema_u/cit.htm (Дата звернення: 11.05.2022)
2. Єфименко Т.І., Соколовська А.М. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи. URL: https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=450&num=5 (Дата звернення: 11.05.2022)
3. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія. Академія. 2001. №2. С. 861.
4. Соціально-економічні перспективи формування малого та середнього бізнесу. Імекс-ЛТД. 2013. С. 268.

Залучення інвестицій є стратегічним елементом антикризових дій, що спрямовані на покращення ситуації і як наслідок платоспроможності громадян.

Глобально компанії не перестали інвестувати в умовах COVID-19, в той час в Україні знизився обсяг прямих іноземних інвестицій на 35%

Так, на 35% знизився обсяг прямих іноземних інвестицій, але він не зупинився. Просто інвестицій були залучені не в Україну, а в інші держави.

Україна довгий час сприймалась інвесторами як дуже ризикова юрисдикція. Такі поняття як корупція, низький рівень правового захисту інвестицій, регуляторна політика, це є причинами низького залучення інвестицій до України. [2]

Інвестори усвідомлюють переваги інвестування в Україну, проте ризики є значно вищими у порівнянні із європейськими країнами-сусідами.

Ми повинні розробити певні заходи та втілювати їх в життя для покращення ситуації.

Прийнятим буде залучення до співпраці інвесторів, які оминають Україну в своїх проєктах, перед цим з'ясувавши причину такого відношення.

Після того як причина буде зрозуміла нам, ми маємо розробити чіткий план для побудови успішної стратегії для того, щоб інвестори зацікавилися вкладати в Україну. Переваг має бути набагато більше, ніж недоліків. Однією з переваг можуть бути інноваційні проєкти, що можуть стосуватись різних ланок економіки.

В Україні не було створено привабливе для іноземних інвестицій та конкурентоспроможне на міжнародному ринку середовище.

У 2019 році іноземні інвестиції були втричі менші, ніж в сусідній Польщі та у п'ять разів нижчі за приватні грошові перекази в Україну. Попри те, що Україна в цілому є привабливою для іноземних інвесторів, за останні майже 30 років держава накопичила значно менше інвестицій, ніж інші країни, особливо зважаючи на обсяг економіки держави.

Результати аналізу дали змогу побачити глибокі трансформації секторів економіки. Україна відставала у 90-ті роки і продовжує відставати в розвитку з точки зору продуктивності праці, енергоефективності, доданої вартості в промисловості та в сільському господарстві. [3]

Причинами такої стагнації є: відсутність інвестицій, амортизація та відсутність модернізації обладнання, повільні темпи запозичення та розвитку передових технологій та інновацій у виробництві.

Проведення послідовної державної політики, спрямованої на європейський та євроатлантичний курс, створення сприятливого бізнес-клімату, розвиток підприємництва та якісна підтримка експорту, залучення інвестицій та розвиток ринків капіталу, розвиток внутрішнього споживання та інші механізми дадуть змогу посилити позицію країни як регіонального суб'єкта та стануть чинниками зростання економіки.

Шляхи досягнення стратегічної цілі: зменшення податкового навантаження на бізнес; забезпечення помірної частки перерозподілу ВВП через бюджет та ефективне використання бюджетних витрат для виконання функцій держави та надання публічних сервісів; збереження помірного дефіциту бюджету та ефективне управління державним боргом.

Ознаками прийнятної платоспроможності громадян може бути: наявність доступності грошей в потрібний момент часу; відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Так як рівень доходів у громадян абсолютно різний, дійти до загального показника важко, якщо ми не аналізуємо платоспроможність населення задоволенню першочергових потреб.

Є певні стратегічні цілі для досягнення потрібного рівня платоспроможності.

Підвищення платоспроможності громадян шляхом зменшення податкового навантаження може вестися за собою негативні наслідки.

Практично реалізувати належний рівень платоспроможності ми можемо через інвестиції, як один із чинників. Залучення інвесторів до України, може мати дуже позитивні наслідки, такі як: створення нових робочих місць, що в свою чергу може зменшити кількість безробітного населення, якщо проєкт буде запущено до реалізації; підвищенням заробітної плати, за умови того, що ціни будуть залишатись на тому місці. Також ми можемо підвищити платоспроможність громадян, шляхом зменшення податкового навантаження, але в свою чергу бюджет України почне недоотримувати кошти, як наслідок буде мати багато негативних наслідків, тому з податками треба бути особливо обережними. [4]

Додаткові інвестиції на сьогодні, є одним із небагатьох чинників, які можуть відносно швидко вплинути на платоспроможність громадян з позитивного боку. Уміння зацікавити інвесторів зайти в Україну, розробити чіткий план, представлення багатьох альтернатив, що дають змогу обрати найоптимальніший варіант, який принесе вигоду та прибуток обидвом сторонам процесу є головною задачею, що постала перед нами на сьогодні.

В силу сьогоднішніх умов, війни в Україні, залучення інвестицій ускладнюється, через підвищені ризики. Більш реальне залучення інвестицій можливе на заході України, тому ми маємо розробити стратегічний план, представити SWOT – аналіз для наших інвесторів, щоб надати їм мінімальні гарантії.

Література:

1. Індекс цін на житло у 2017-2020 рр. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cit.htm (Дата звернення: 11.05.2022)
2. Єфименко Т.І., Соколовська А.М. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи. URL: https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=450&num=5 (Дата звернення: 11.05.2022)
3. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія. Академія. 2001. №2. С. 861.
4. Соціально-економічні перспективи формування малого та середнього бізнесу. Інвест-ЛТД. 2013. С. 268.

Гапарінов І.С.

*«Публічне управління та адміністрування», 4 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

*Науковий керівник — д.в.н., професор кафедри національної економіки
та публічного управління Ємельяненко Л.М.*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ, ЗУМОВЛЕНИХ ПАНДЕМІЄЮ COVID-19 ТА ВІЙСЬКОВИМИ ПОДІЯМИ

Пандемія COVID-19 та військові події «підштовхнули» українське суспільство до організації нового порядку. Під впливом цих криз одними із сфер, де виникли серйозні проблеми, є працевлаштування та соціальний захист. В аналітичній записці МОП висвітлена